

„PARTNERSÉG 2007-13 KONZORCIUM”

ZALA MEGYE
TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ
és
TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM
JÖVŐKÉP, KONCEPCIONÁLIS CÉLOK (2007–2020)

MUNKAKÖZI ANYAG II. rész

Budapest, 2006. május

ZALA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ és TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM JÖVŐKÉP, KONCEPCIONÁLIS CÉLOK (2007–2020)

Megbízó: Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
9400 Sopron, Új utca 12.

Vállalkozó: VitalPro Kft. – MTA-RKK Nyugat-Magyarországi Int. –
TERRA Stúdió Kft. – REGINNOV Kft. – PYLON Kft. –
Ökoszféra Projekt Kft. cégek konzorciuma

Tervező, témafelelős:
Dr. Unk Jánosné
regionális tervező, ügyv. ig.
PYLON Építési és Kereskedelmi Kft.
1126 Budapest, Istenhegyi út 9/d.

Készült: A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
által készített helyzetelemzés felhasználásával, 2005

MUNKAKÖZI ANYAG II. rész

Budapest, 2006. május

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

I. TERÜLETFEJLESZTÉS JÖVŐKÉPE ÉS HOSSZÚ TÁVÚ KONCEPCIONÁLIS CÉLRENDSZERE	3
Bevezetés a harmonizációs igények szerint.....	3
II. ZALA MEGYE HELYZETÉRTÉKELÉS ÖSSZEFOGLALÓJA	5
II/2. Kistérségi helyzetkép.....	13
II/3. Makroszintű felmérés és értékelés a Régió gazdasági teljesítményére a világgazdasági folyamatok tükrében.....	14
III. NAGYTÁVÚ TERÜLETFEJLESZTÉSI ELŐREJELZÉSEK, TRENDEK	18
III/1. A régió fejlődését meghatározó külső trendek, Zala megyei kiemelésekkel.....	18
IV. ALAPELVEK ÉS ÉRTÉKEK	22
V. JÖVŐKÉP (2007–2020)	24
V/1. A Régió jövőképe.....	24
V/2. Előzetes jövőkép-vázlat, a Nyugat-Pannon Eurégió „jövőkép” stratégiája szerint	26
V/3. Zala megye jövőképe.....	26
VI. CÉLRENDSZER – CÉLKITŰZÉSEK	29
VI/1. Konceptcionális célok (2007–2020) meghatározása	29
VI/2. Hosszú távú konceptcionális célok.....	31
VI/3. Zala megye hosszú távú (2007–2020) konceptcionális céljai.....	33
Forrásmunkák jegyzéke.....	41
Melléklet.....	40

I. TERÜLETFEJLESZTÉS JÖVŐKÉPE ÉS HOSSZÚ TÁVÚ KONCEPCIONÁLIS CÉLRENDSZERÉNEK ALAPJAI

Bevezetés a harmonizációs igények szerint

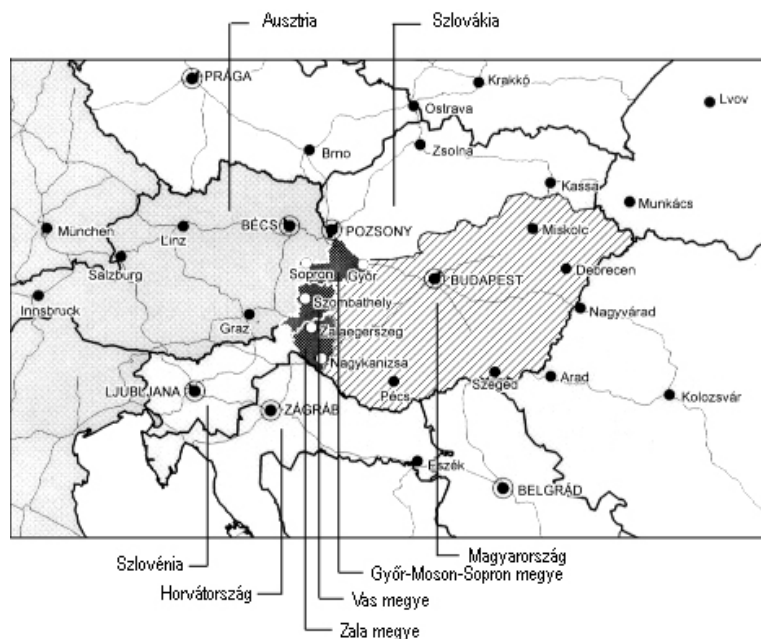
A „Zala Megye – Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program” dokumentációt megalapozó **közös helyzetelemzési és értékelő munkája** (I. munkaközi anyaga, tartalomjegyzéke az 1. sz. mellékletben) a Nyugat-Dunántúli Régió ez évben – 2005. februárban – elkészült „helyzetelemzés”-ében alkalmazott rendező és **tematikus rendet átvéve, összehangolja saját adottságaira és lehetőségeire vonatkozó vizsgálatát és értékelését a régiót alkotó másik két megye Vas és Győr-Moson-Sopron megye vizsgáldásaival**, beágyazva a határoló négy szomszédos ország és az Európai Unió tágabb térségében (politikai földrajzi elhelyezkedését lásd az I/1. és az I/2. sz. ábrán).

Összhangra törekszik továbbá a: „Nyugat-Dunántúli Regionális Operatív Program 2007–2013. Célok és prioritások” ugyancsak most elkészült – 2006. január – meghatározó alapozó munkában **lefektetett célokkal**, hogy már ebben a vizsgálati munkafázisban is kiemelt hangsúlyt kapjanak a jövő céljainak eléréséhez szükséges alapokra, helyi értékekre vonatkozó bizonyítások, indokolások.

Az átfogó cél: „környezetileg tudatosan tervezett és végrehajtott fejlesztésekkel, a képzettség szintjének növelésével a cél: a tudásalapú megújulás, a magas színvonalú és a lakosság megtartó képességét növelő közszolgáltatás szervezés elérése, a térség természeti adottságainak, épített és szellemi sokszínűségének megőrzése, további kiemelése és közkinccsé tétele.”

„Specifikus célok:

- az **innovációs képességekre**, majd az élénk **helyi és nemzetközi együttműködési hálózatokra alapozott gazdaság kialakítása**, az információs társadalom átfogó bővítése, aktivizálása,
- színvonalas **gyógy-szolgáltatásokra** és térségi együttműködésre alapozott, kulturális **örökségturisztikai potenciál hasznosítása**,
- a régióban élők, családok, közösségek **életkörülményeinek javítása**, a települési **infrastruktúrafejlesztések és környezetbarát technológiák** alkalmazása révén,
- a helyi szükségletekre, településszerkezeti adottságokra és szerkezeti javításokra épülő **közszolgáltatások javítása**, a települések és **településközi kapcsolatok megújítása.**”

I/1. sz. ábra: A Nyugat-Dunántúli Régió geopolitikai helyzete Közép-Európában [1]

I/2. sz. ábra: Magyarország és a Nyugat-Dunántúl helyzete Európában [1]

A helyzetelemzés, a koncepció és program munkafázisokban egyaránt **irányadó horizontális elvek a régióban, így a megyében is:**

- környezettudatosság
- foglalkoztatás bővítése
- esélyegyenlőség biztosítása
- sajátos településszerkezet figyelembevétele
- határmenti kapcsolódási pontok figyelembevétele
- info-kommunikációs technológiák alkalmazása
- területi kiegyenlítődés közelítése, aprófalvas térségek

A II. sz. munkaközi – jelenlegi – anyag erre a gazdag helyzetfeltáró és értékelő munkára alapozva határozza meg a régió és benne Zala megye nagy távra körvonalazott JÖVŐKÉP-ét és annak hosszú távra (2013–2020) szóló koncepcionális céljait, rendszerét. Jelen dokumentációban I. részből csupán a SWOT elemzés eredményével volt célszerű indítani, ide beemelve megismételni a legfontosabb megállapításokat és javaslatokat.

II. ZALA MEGYE HELYZETÉRTÉKELÉS ÖSSZEFOGLALÓJA

A helyzetfeltárások a múlt és jelen értékelésén túlmenően alkalmasak a távlati célok és feladatok előrevetítéséhez is, azonfelül a következő módon csoportosított minőségi mutatókkal – a SWOT elemzés szerint – jelzik a megye távlati fejlesztési lehetőségeit (lásd a II/1. sz. táblázatot).

A Régiót alkotó három megye megítéléséhez és összehangolható fejlesztési koncepciójuk előzetes kimunkálásához, a Nyugat-Dunántúli Régió helyzetelemzésénél alkalmazott tematikus rendet felhasználva, illetve megtartva, a megye helyzetértékelő dokumentációjában a mutatók csoportosítását is, egységesen 10 legfontosabb téma, így:

<ul style="list-style-type: none">• területi fejlettség, településszerkezet• gazdaság• foglalkoztatás• oktatás• egészségügy	<ul style="list-style-type: none">• szociális ellátás• közlekedés• energia• információs társadalom• környezetvédelem
---	--

szempontjai szerint lehetett áttekinthető módon elvégezni.

Zala megye tudatosan törekszik kedvező **ökológiai** értékeinek fenntartására, még a minimálisnak ítélt környezeti negatívumainak csökkentésére is, azaz a kedvezőnek minősített különböző ágazati fejlesztéseket csak a „környezetvédelem szűrőjén” mérve engedi megvalósítani.

Kedvező **geopolitikai** helyzetének maximális kihasználását építi fokozatosan a megye a szomszédos és a távolabbi országokkal, diplomáciai, kulturális, oktatási, gazdálkodási és tranzit szállító rendszereken (út, vasút, légiút, villamos energia, kőolaj és földgáz rendszeri kooperáció) keresztül, amely utóbbiaknak megfelelő kedvező feltételek teljesítése árán helyet ad a jövőben is.

Gazdálkodásában felhasználja mindazokat a helyi potenciális kedvező adottságokat, amelyek vonzóak a hazai befektetők és a külföldi tőke számára (megújuló primer energiahordozók, gépgyártási tradíciók, élelmiszer feldolgozóipari tapasztalatok, turisztikai értékek és kialakult hasznosításmódok pl. termál gyógyturizmus) és törekszik a megye a preferált ágazatok versenyképes működtetésére, **szervezett szolgáltatási hálózati rendszerek** (termeltető láncok, klaszterek) felállításával és fenntartásával.

Csökkenő **népessége** ellenére vállalkozik a helyben oktatás és foglalkoztatás speciális megoldásmódjainak feltárására a megye, a **területek kiegyenlítettbb fejlesztése** árán is, az egészséges és kulturálisan is színvonalasabb életvitel érdekében. A feltételek megteremtése érdekében az új fejlesztések színterei a **városhiányos térségek** lesznek egyrészt, majd a hátrányos helyzetű **aprófalvas** térségek, továbbá az igényes szellemi potenciál ráállítása egy EU nagyrégió megalapozására és koordinálására.

A megye fejlődéséhez elengedhetetlenek a hiányzó **műszaki infrastruktúra** rendszerfejlesztések, elsősorban a **közlekedés**, az M9-es hálózat kiépítése és a mellékutak rácsatlakoztatása, az M8-as korridorra való rácsatlakoztatás-, a **vasútfejlesztés és rekonstrukció**, a repülőterek és a szállítmányozás bővítése, a víziközművek továbbfejlesztése, az energia elosztóhálózatok és tranzitrendszerek bővítése és a hulladékgazdálkodás és az info-kommunikációs technológia korszerűsítése.

A megye jellegzetes **megújuló energiaforrásaira** (biomassza, napenergia, geotermikus és másodlagos energiák) alapozva és a vidékfejlesztés előmozdítása érdekében **létrehozható egy: környezetbarát, megújuló energiahasznosító technológiát adaptáló** és gyártó energiaipar-fejlesztés és kereskedelem, **kiszolgáló-beszállítóipari hálózattal**, K+F innovációs bázisokkal az Ipari Parkokban és a helyben foglalkoztatottak bevonásával.

II/1. SWOT ELEMZÉS

II/1. sz. táblázat

Zala megye SWOT elemzése, összhangban a Nyugat-Dunántúli Régióra készült elemzés- struktúrával

ERŐSSÉGEK (belső +)	GYENGESEGEK (belső -)
TERÜLETI FEJLETTSÉG, TELEPÜLÉSSZERKEZET	
Zala megye az ország gazdasági térszerkezetében „fejlődő”, sőt a megyeszékhely és térsége „dinamikusan fejlődő”-nek minősíthető.	Az ország társadalmi térszerkezetében Zala megye már nem egységes, fele részben „változatlan magas státusz” besorolást kapta (Zalaegerszeg, Keszthely-Hévíz, Nagykanizsa térsége), „javuló státuszt” Lenti térsége, viszont 2 kistérség (Zalaszentgrót és Letenye) csak „javuló közepes státusz” kategóriát ért csak el.
A megye településeinek fejlődési dinamikája a 9 város közül „növekvő”-nek tekinthető Zalakaros és Hévíz. A legdinamikusabb a megyeszékhely: Zalaegerszeg és annak agglomerálódott térsége és a Balaton ide eső üdülőkörzete.	Nagykanizsa mjv. egyelőre csak a „dinamikusan növekvő” besorolást kapta, bár kistérsége É-i, D-i és K-i részébe „stagnáló-hanyatló” településcsoportok is tartoznak.
A megye középső területén a K-NY irányú sávban, a 75-ös főúthoz köthetően, egy megerősödött, nem városi rangú településcsoport alakult ki, a hiányzó város(ok) kiépíthetők	A települések (257) közel 30%-a (mintegy 75 község) „veszélyeztetett” (200 fő alatti) kategóriába tartozik. Az aprófalvas területei összefüggő „stagnáló-hanyatló” besorolásúak.
GAZDASÁG	
A dinamikus szerkezetváltást követően Zala megye egy főre jutó GDP-je megközelítette az Európai Unió (EU-25) átlagának 51%-át, az országban az ötödik helyen áll (2002).	A megye kistérségeinek gazdasági teljesítménye nagy különbségeket mutat; Letenye, Zalaszentgrót a legkevesebb, de Keszthely és Lenti térsége is csak 1/3-át hozza létre a mj városokéhoz képest.
Gazdasági külső-belső kapcsolati rendszere jól kiépült. Külföldi tőke jelenléte nagy. A beruházások kedvező aránya mutatható ki. Erős az exportértékesítés	Gyenge kapcsolatok a multinacionális nagyvállalatok és a helyi gazdasági szereplők között
A megyének viszonylag magas a gazdasági aktivitási rátája (57,8%) (jelentősen nagyobb az országos átlagnál)	A munkanélküliségi ráta 2001 óta fokozatosan növekedik, aránytalanul nő ÉK-en és D-en, DNY-on
Megindultak a klaszterizációs, a vállalkozások közti együttműködési folyamatok több szektorban (járműipar, faipar, gyógy-, termálturizmus, gyümölcsipari, helyi termékek, megújuló energia-hasznosítási technológiák)	Növekedik az alkalmi munkavállalók köre
Az üzleti-szolgáltató szféra gyors fejlődése, a bankfiókhálózat kiépülése, az idegengforg. bővülése	Gyenge kapcsolatok a külföldi tulajdonú multinacionális nagyvállalatok és a helyi gazdasági szereplők, kkv-k között
Az európai közlekedési tervezett folyosók átszelik, a magisztrális hálózat fő elemei érintik, nemzetközi logisztikai kp. kínálata	Munkaerő mobilitás alacsony szintje (közlekedési nehézségek, lakáshelyzet)
Kedvező közlekedéscsopordrajzi adottságok: 2 országgal határos, páneurópai közlekedési folyosó, azon belül gyorsforgalmi utak (M7/M70), nemzetközi vasútvonal (Boba-Zalaegerszeg-Bajánsenye) érintik	Hiányoznak az észak-déli irányú közlekedési tengely elemei (M9/M86, a minőségi vasútvonal), a megye- és országhatáron átnyúló, közvetlen kapcsolatot biztosító határközeli településközi utak. Az utak burkolatállapota és teherírása az egyik legrosszabb az országban. Zsáktelepülések nagy száma
A Sármelléki Nemzetközi Repülőtér a megye bázislétesítménye, folyamatosan bővülő fejlesztéseivel kapacitása növekedik, befolyásolja a régió és a megye gazdaságát, turizmusát, szállítókapa- sát, légiforgalmát, a Balatonkörnyéki turizmust	Kisvállalkozások forrás és piaci, innovációs információ hiány miatt nem képesek növekedési pályára lépni
Határmenti és nemzetközi jelentőségű, működő kapcsolatok, együttműködések, testvérvárosi kapcsolatok, civil szervezeti bővülések	A munkaigényes, alacsony hozzáadott értéket előállító tevékenységek régióból való kivonulása következtében a foglalkoztatási helyzet romlása 2002-től kezdődően

ERŐSSÉGEK (belső +)	GYENGESEGEK (belső -)
Kialakuló gazdasági-innovációs központjai egy dinamikus gazdasági hálózatot alapoznak meg. Falugondnoki rendszer kiépítettsége. Térségi együttműködések nagy hagyománya. Szociális földprogram működése	A turisztikai termékeknek harmonizációja, jövedelemtermelő képessége és turisztikai marketing tevékenység hatékonysága kevés Balaton mentén és a háttértelepülésekben a szezonnyújtás lassan érvényesül
Természeti, kulturális és épített örökség gazdag kínálata, kedvező turisztikai adottságok, termál és gyógyturizmus	A turisztikai vonzerőknek a bemutatást és a szórakoztatást biztosító szolgáltatások hiányosak
Megkezdődött a hálózatszerű gazdasági együttműködés – pl. faiparban – klaszterbe tömörülés	A gazdasági koncentráció mellett perifériális elmaradott területek, belső feszültség források, alacsony jövedelem Válságos agrárgazdaság, kevés vidékfejlesztési támogatás A megye kutatás-fejlesztési kapacitása nagyon gyenge
FOGLALKOZTATÁS	
Nemzetközi és országos tendenciák érvényesülése révén megnőtt és megerősödött a szolgáltatói szektor szerepe, aránya (54%), a nehézipar jelentős csökkenése miatt.	Foglalkoztatási, szerkezetváltási – oktatási – támogatási eszközhiány, munkanélküliségi érzékenység
A Balatoni és a termálurizmus növekedésével jelentőssé vált az idegenforgalommal foglalkozók száma, aránya, amelyet tovább növel a sármelléki repülőtér többirányú foglalkoztatási hatása	A roma lakosság hátrányos munkaerő-piaci és átlagon aluli lakóköri körülményei Relatív nagy a tartósan munka nélkül lévők aránya a munkanélküliek között (26–47%) Az országos átlagnál magasabb arányú létszámcsökkenés az óvodákban és az általános iskolákban
OKTATÁS	
A megye szellemi erőforrásai, képzettségi szintje, innovációs és vállalkozási képessége, készsége országos átlag feletti	Hiányos szakképzés, szakmunkásképzés és gyakorlati oktatás, az óvodai ellátások hiányosságai, a férőhelyhiány. Szétaprózott iskolarendszer
Zala megye egésze és különösen megyei jogú városai nyitottak és készek újszerű foglalkoztatási szakágak fogadására, indítására és alkalmas eszközök alkalmazására, első lépésben azok oktatására (megújuló energiahasznosító technológiák).	Szakképzett munkaerőhiány több ágazatban, miközben a képzett munkaerő elvándorol a régióból
A nagy múltú Keszthelyi Mezőgazd. Egyetem, mint a Veszprémi Egyetemmel társult intézmény tevékenységi köre bővül a regionális fogl. igényeknek megfelelően és felértékelődhet a biomasza termesztési és spec. hasznosítási technológiák igénye miatt	A régió kutatás-fejlesztési kapacitása nemzetközi, de országos viszonylatban is alacsony, gyakorlatilag Zala és Vas megyékben hiányzik, ill. csak vállalati csekély (10) kutatóhely működik
Gazdag kulturális tevékenységei és színvonalas színházkultúrája (Zalaegerszeg, Keszthely, Nagykanizsa) révén a régió középső részének kulturális pórusa szerepet tölthetne be Szombathellyel közösen	A megyei jogú városokban nincs önálló főiskola és egyetem, kihelyezett karok működnek az együttműködő egyetemekkel, főiskolákkal, megyei székhely nincs.
Oktatási intézményrendszerének racionalizálása is megtörtént	A felsőoktatási integrációs reform kedvezőtlen hatása érvényesül, azonfelül a megoldásmódok nem felelnek meg a törvényes előírásoknak
Folyamatosan növekszik a gyógypedagógiai és a nemzetiségi oktatásban foglalkoztatott pedagógusok száma, a hátrányos helyzetű fiatalok kezelésére sikeres modellek működnek a szakképzésben	Hiányszakmákban szervezett képzéseken és a felnőtt képzésben alacsony részvételi hajlandóság tapasztalható
Az alapfokú oktatásban-nevelésben a térségi együttműködéseknek erős hagyománya van, különösen Zala megyében	

ERŐSSÉGEK (belső +)	GYENGESÉGEK (belső -)
Civil szféra kialakulása, civil szervezetek aktivitása, polgárosultsága	
EGÉSZSÉGÜGY	
Országos átlagnál nagyobb a férfiak és nők születéskor várható élettartama. A csecsemőhalálozási mutatók javulnak	A háziorvosi ügyelet központosított, háziorvosi készenlét nincs
A 10 ezer lakosra jutó háziorvosok (5) és házi gyermekorvosok (1.3) száma alapján az ellátottság kedvező	Régió nem rendelkezik orvostudományi egyetemmel, mint a progresszív egészségügyi ellátás csúcscentrumával
A járóbeteg szakellátás Zala megyében jobb, mint a régiós átlag	A pszichiátriai betegek ellátásában nincs nappali ellátó forma Nincs addiktológiai nappali ellátást biztosító intézmény a szenvedélybetegek számára
A fekvőbeteg szakellátást tekintve, a régiós átlagnál nagyobb ágyszámmal rendelkezik a megye, s kedvező az ágykihasználási arány (75%) is.	A 19 éves és idősebb korosztály megbetegedési aránya magas vérnyomás, szív és cukorbetegség tekintetében jóval az országos átlag feletti a megyében
	Szakemberképzés terén hiányzó szakmák, az ellátásban szakemberhiány
	Az intézmények műszaki állaga nem felel meg a jogszabályi követelményeknek, rosszabb az országos átlagnál
SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	
Megyei jogú városokban a szociális törvény szerint jól kiépített a szociális intézményrendszer	Aprófalvak népességcsökkenése, elöregedése, társadalmi-gazdasági elmaradottsága fennállása, rövid élettartam, rossz szegénységi mutató, hiányos ellátórendszer
Jól működik a falugondnoki rendszer (86 ellátott település részesedése)	Szétaprózott, specializált intézményrendszer Egyszemélyes „szociális intézmények” alacsony szolgáltatási színvonala
Működik az ún. „családsegítő szolgálat” intézményrendszere (20 családsegítő egységgel)	Anyagi megfontolásból bezárt idős klubjai megszerte
Jó színvonalú a szociális felsőoktatás a régióban	Nincs önálló speciális otthon
	Alacsony kapacitású nevelőszülői hálózat
KÖZLEKEDÉS	
Kedvező (2 országgal határos) közlekedésföldrajzi fekvése révén területét átszeli a páneurópai V. sz. Helsink-i közlekedési folyosó vasúti ága és az V/B. sz. Helsink-i közlekedési folyosó közúti ága	A kombinált közlekedés feltételei hiányoznak, nem épültek még ki a (RO-LA) szükséges terminálok
Számos közúti határátkelőhellyel rendelkezik (5), amely még tovább bővül a közeljövőben	A belső kohéziót és a külső kapcsolatokat szolgáló, a gyors elérhetőséget biztosító közlekedés hálózati elemek hiánya: <ul style="list-style-type: none"> észak-déli (M9 és M86) és kelet-nyugati (M8, M85) tengelyek; a szomszédos országokkal, a megyehatároknál a közvetlen kapcsolatot biztosító határközeli településközi utak
A Sármelléki polgári nemzetközi repülőtér megnyitásával a megye léghözlekedési adottsága megnövekedett (a másik 3 kisebb repülőtereken felül)	Zsáktelepülések, leromlott mellékúthálózat
Kiépült a Balaton körüli kerékpárút, melynek része Zala megye is. Az ország 22 regionális kerékpár vonala közül 4 érinti a megyét	A belső kapcsolatokat biztosító közúthálózat elégtelensége, vasúthálózati korszerűsítési igénye
Megalakult a Regionális Közlekedési Szövetség, az elővárosi közlekedésre szánt források elérése érdekében	Korszerűtlen a közforgalmi közlekedés járműparkja
	Víziközlekedés minimális, a Balatoni szezonai személyszállításra szorítkozik

ERŐSSÉGEK (belső +)	GYENGESÉGEK (belső -)
ENERGIA	
Hagyományos energiahordozói (kőolaj, földgáz) kutatását, felmérését folyamatosan végzik a mezőkön, a koncesszióba adott multinacionális cégek, esetenként eredményesen	Hagyományos energiahordozók (kőolaj, földgáz) bányászata lecsökkent, másod-harmadlagos technológiai kitermelése folyamatosan csökken, a CH mezőket letermelték.
Megújuló primer energiahordozói potenciálja (nap-, geotermikus-, erdő- és mezőgazdasági biomassza , spec. termőterületek célnövény-termesztésre – repce, napraforgó, kukorica) igen kedvező másodlagos, biogáz, biodizel, bioetanol átalakításra alkalmas területek	Hagyományos energiahordozók nagymértékű importja, függés
Biomassza potenciálja a legnagyobb a régióban, primer energiahordozói kitermelésre és erőművi, települési fűtőművi hasznosításra alkalmas	Kevés megújuló energiaforrás hasznosítás és referencia-hely
Geotermikus kísérőművi kész projektekkel rendelkezik és kísérleti (MOL Rt.) kísérőmű referencia-hely is készül	Bioüzemanyag előállítás hazai befektetők helyett külföldi érdekeltségi körbe kerül
Villamos energia ellátó hálózati rendszerek közül a nemzetközi együttműködésben résztvevő tranzit hálózatok jelenlegi és tervezett kiépítettsége a régióban európai színvonalú és sűrűségű, ami a szabad energiapiac feltétele. A régió innovációs központjai, tervezett K+F kutatóintézményei alkalmasak újabb megújuló energetikai technológiák (tüzelőanyag-cellák, hidrogénbon-tás) kifejlesztésére, kísérleti alkalmazására. Földgázenergia ellátó, szállító nemzetközi kooperáló hálózatok meglévő adottságai és tervezett nagyarányú fejlesztése, a tárolótér bővítést is beleértve a régió energiapiacai szerepét növelik, tranzit kereskedelmét szolgálják.	Az új magisztrális villamos tranzit hálózatok építése újabb területsávokat hasít ki a régió természeti területéből, szemben az azonos tartóoszlopos szerkezetre rögzíthető 4-4 áramkörös (400 kV, 120 kV) helytakarékos megoldásokkal.
	A megye kedvező földgáztárolói kapacitásnak multinacionális konzorciumok által történő hasznosításából, annak jövedelméből a megye részesedése nincs biztosítva.
INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM	
Zala megye informatikai infrastruktúra rendszere „jó” minőségű a főhálózatokat, a nem vezetékes rendszereket tekintve. A kábeltelevíziós ellátottság itt a legjobb a régióban, továbbá az analóg modemes hozzáférés is kedvező	Az internet hozzáférés száma és aránya igen kevés
A régió elkészítette az „Információs Társadalom Stratégiá”-ját a kistérségek számára	Az elektronikus szolgáltatások fejlesztése és igénybevétele nem teljes körű, az elektronikus kereskedelem alacsony fokú, az Internetben és a multimédiás eszközökben rejlő lehetőségek kihasználása csak korlátozottan történik
Zala megyében a teleház-hálózat széles körben jól és időben kiépült	A még „nem felhasználó” csoportok lemaradása fokozatosan nő (nagy a digitális szakadék és nagyszámú népességet érint),
Nagyobb településeken jó az informatikai infrastrukturális ellátottság, az oktatási intézmények fogékonyak az IKT sokoldalú alkalmazására	Az aprófalvas településszerkezet miatt az átlagosnál nagyobb gondot okoz a települések hálózati bekötése

ERŐSSÉGEK (belső +)	GYENGESEGEK (belső -)
KÖRNYEZETI ÁLLAPOT	
Kedvező természeti-környezeti, földrajzi helyzete, védett tájai, turisztikai adottságai, nemzeti parkjai, építészettörténeti-művi adottságai kiemelkedően jónak tekinthetők	Baltoni vízminőség-javítási támogatási üteme lelassult
Kedvező éghajlata, erdősültsége, opt. hasznosítható termálvízkészlete, CH meddőkútjai, megújuló energiaforrásai (biomassza, geoterm., nap, szél) potenciális CH vagyona	Kedvezőtlen talajadottságok, meliorációs stop
A Zala folyó vízgyűjtője biztosítja a megye kedvező vízellátását	Az európai normák szerint elmaradott infrastruktúra (csatornázatlanság, hulladékszennyezés, település rehabilitáció hiány)
Jó az ivóvízhálózati elosztórendszerek kiépítettsége, vízgazdálkodása	Rendkívül alacsony arányú szennyvízkezelés a kistelepüléseken.
A felszín alatti vizek közül a talajvíz összefüggő réteget képez. Legnagyobb értéke a mélyebb rétegek termálvíz vagyona	A természetközeli szennyvíztisztítási technológia alkalmazása és terjedése nem elégséges ütemű
A megye területén a talaj környezeti szennyezettsége igen kedvezően alacsony	Magánerdőszetek rendezetlensége
Zala megye értéke a kifejezetten jó levegőminősége (kivéve a közlekedési útvonalak légszennyezettségét)	Kis-Baltoni megújuló nád-biomassza-energetikai hasznosítása késik
Zala megye része lesz a Ny-Baltoni nagytérségi hulladékgazdálkodási rendszer létesítményét igénybe vevőknek, amelynek központi lerakóján a legkorszerűbb kezelés és újrahasznosítás jön létre.	Mező- és erdőgazdasági megújuló biomassza hulladékok, melléktermékek energetikai hasznosítása késik
Nagykanizsa térségében megvalósulnak az Inert Hulladéklerakó és Feldolgozó Rendszer létesítményei és üzemeltetése	
A nagyobb városi szennyvíztisztító telepeken késznek biogáz termelő-átalakító technológiák bevezetésére	
LEHETŐSÉGEK (külső +)	VESZÉLYEK (külső -)
TERÜLETI FEJLETTSÉG, TELEPÜLÉSSZERKEZET	
Területfejlesztési nagyobb esélyek a megye 2 hátrányos helyzetű kistérségében, ill. a javasolt, leváló 3 új kistérségben (Zalalövő, Pacsa, Zalakaros)	A lakosság öregedése a magas halálozási rátával párhuzamosan folytatódik, ezzel és a lakosság elvándorlásával folyamatosan elnéptelenednek az aprófalvak
A megye nemzetközi esélye, felzárkózási lehetősége növekedik a csatlakozást követő nagyobb támogatás és kapcsolatbővítés következtében	Az inaktív népesség növekedése és a szakképzett munkaerő hiánya
Egészségesebb kistérségi szerkezet valósul meg a nagyobb számú többcélú kistérség alakulásával, átszerveződésével, az új kistérségek kiemelt támogatásával	Az elmaradott térségek felzárkóztatása, a gazdasági tengely fejlesztésének elhúzóására
A támogatott települési funkcióbővítések, önkormányzati intézményfejlesztések révén megszűnnek a városhiányos térségek	Túlterhelt, több települést ellátó intézmények Az ellátatlan célcsoportok számának növekedése
Az aprófalvas településszerkezetben is megteremtik a helyben foglalkoztatást, a dinamikusabb fejlődés feltételeit	A régió helyzetének – egysíkúan az egy főre jutó GDP-ből levezetett – központi megítéléséből következő hátrányokkal a régió politikai erőinek összefogásával sem sikerül megküzdeni
Csökken jelentősen a területi dinamikus fejlődésben fennálló különbség	A régió kohézióját a D-i rész lemaradása, forráshiánya veszélyezteti

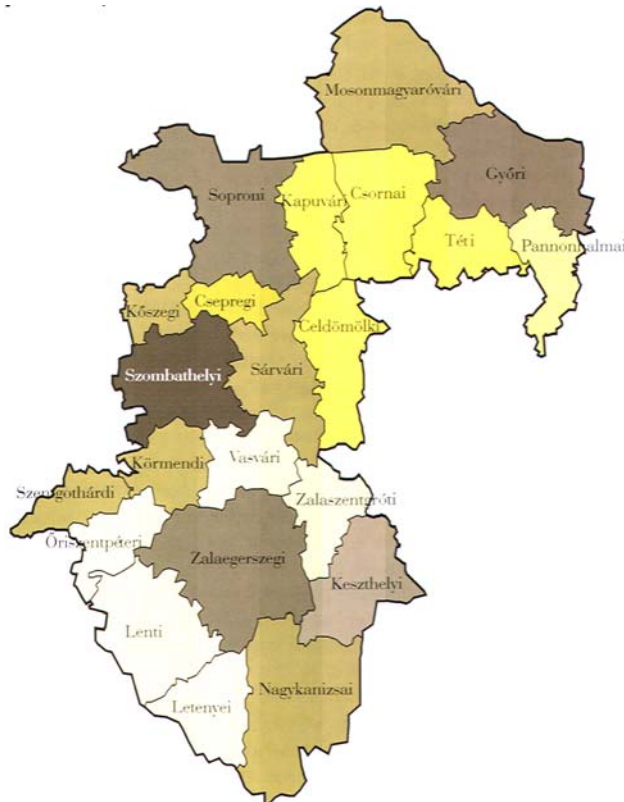
LEHETŐSÉGEK (külső +)	VESZÉLYEK (külső -)
GAZDASÁG	
Magas hozzáadott értékű ágazatok szerepének előtérbe kerülése Kis- és középvállalkozások megerősödése Regionális klaszterek és beszállító hálózatok kialakítása	Külföldi ágazatok szigetszerű működése továbbra is fennmarad. Marad a külföldi ágazatok mobilitásából adódó sebezhetőség. Kisvállalkozások forrás és információ miatt nem képesek növekedési pályára lépni. A decentralizált (- pénzügyi) eszközszerrendszer nagyságrendnyi emelése érvényesítés elhúzódása. Az EU felzárkóztatási támogatáshoz az önrész hiánya, megyei és kistérségi szinteken
Új iparfejlesztés jön létre: megújuló energiahasznosító technológiák honosítása és gyártása, agroenergetika új iparág kifejlesztése	A termőföldek, erdők tulajdonviszonyainak kedvezőtlen alakulása, esetleges kiárusítása történik, külföldi tulajdonok túlsúlya a határ mentén és üdülőterületeken
Fellendül az OTK előirányzatai szerint létrejött határmenti vállalkozási övezet Lenti központtal, a szomszédos Lendvai Ipari Parkkal együtt	Az EU források csökkenése, elmaradása, illetve ezen források fölötti regionális önrendelkezés korlátozása.
Bioüzemanyag primer alapanyagának szervezett termesztése, biodízel, bioetanol helyi gyártása, forgalmazása	Lassú mezőgazdasági szerkezet átalakítás, feldolgozóipar mérsékelt fejlődése, visszafejlesztése
Geotermikus komplex többlépcsős hasznosítások, kiserőművi technológiák honosítása, kiépítése a megye megújuló energetikai fejlesztési pólusaiban	Az agroenergetikai iparfejlesztés a hazai KKV-ok körében lelassul, import technológiák helyettesítik
Felgyorsul a nap-, biomassza hasznosítása, zöldfelület növelése, energiaültetvény fejl. + villamos és hőenergia hasznosítása	Megújuló energiahasznosító technológiák bevezetése idején anyagi eszközök hiánya és kedvező jogi támogatottsági hiány miatt a fejlődés lelassul
Agrártámogatás és vidékfejlesztési program csatl. bővítése, energia célnövény termesztés kiterjesztése - hagyományos energiahordozó kiváltásra - hagyományos üzemanyag-kiváltásra (bioetanol, biodízel)	A globális gazdaságpolitikai tényezők kedvezőtlen alakulása miatt csökken a befektetési hajlandóság, ami kedvezőtlenül érinti a magasabb hozzáadott értéket nyújtó beruházások idetelepülését A turizmus (vendégforgalom) terén bekövetkező globális visszaesés, csökkenti a nemzetközi keresletet a turisztikai vonzerők iránt, illetve fokozza a versenyhelyzetet a nemzetközi turisztikai piacon
Idegenforgalom, termálturizmus, iskolai, lovas, borturizmus, falusi turizmus ugrásszerű bővülése	
Növekszik a nemzetközi kapcsolatok száma, tartalma, EU Régió tagság révén. KKV versenyképességének folyamatos fokozása Együttműködés a Balatoni Régióval, D-Dunántúllal	
FOGLALKOZTATÁS	
A hosszú távú fejlesztési scénáriók között szereplő „optimista” változat esetén megvalósul a maximális foglalkoztatási aránya	Az elvándorlás növekszik a képzett munkaerő esetében, ha a helyben foglalkoztatás programja csorbul
Növekedik a mai veszélyeztetett társadalmi csoportok aktivitási aránya	Tovább csökken a mezőgazdaságból élők aránya és ezzel nő a városi munkanélküliség
OKTATÁS	
Oktatási-képzés intézményi fejlesztése a Nyugat-Dunántúli Régió közös programja keretében	Az oktatás, átképzés, kvalifikált munkaerő postgraduális képzés, nyelvi okt. fejl. tovább romlik
A régióban hiányzó önálló átjárható „universitas” jellegű egyetem oktatási mód és szervezet megvalósítása elkezdődik	Az oktatási kínálat nem tudja követni a gazdaság igényeit
Zala megye helyi székhelyű egyetemet létesíthet és működtethet	A gyakorlati szakképzés hiányosságai akadályozzák a gazdaság fejlődését
Térségi integrált szakképző központok fejlesztése megtörténik	Csökkenő tanulólétszám miatt a kistérségi általános iskolák megszűnése, az esélyegyenlőség csökkenése
Szociális területen dolgozók képzés fejlesztése valósul meg	A hátrányos helyzetű térségekben az óvodák leépülése, az ellátatlanság a nők munkaerő-piaci helyzetét tovább rontja

LEHETŐSÉGEK (külső +)	VESZÉLYEK (külső -)
Minőségbiztosítás erősítése a szakképzésben és a felnőttképzésben	
EGÉSZSÉGÜGY	
Érvényesül a „betegség megelőző” egészségügyi program mind a speciális oktatásban, mind az intézményi fejlesztésekben (sport, szabadidő stb.) eszközfejlesztésekben és működtetésben	A tervezett privatizációs scenáriók között a kedvezőtlen változat választása esetén csökken a szociális ellátórendszer és egészségügyi szolgáltatás a hátrányos helyzetűek számára
SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	
Az önkormányzati szervezet korszerűsítésével, a decentralizáció nagyobb érvényesülésével kialakul a kívánt komplex, mindenre kiterjedő „hálózat”	A jelenlegi szociális jogszabályok fennmaradása konzerválhatja a leghátrányosabb térségekben koncentrálandó problémákat
KÖZLEKEDÉS	
Az EU források bevonásával a közlekedésföldrajzi adottságok hatékony „kihasználása”: logisztikai központok létesítése, ún. nem kísért jellegű kombinált áruszállítás alkalmazása, a nemzetközi légi személy- és áruszállítási forgalom bővülése, a közlekedés által is támogatott belső kohézió erősítése a Nyugat-Dunántúli Regionális Közlekedési Szövetség kiszélesített bázisán	Közlekedési tervezett rendszerfejlesztés elhúzódása. A környezeti, a regionális gazdasági szempontokat figyelmen kívül hagyó, öncélú közlekedésfejlesztés esetén a növekvő tranzit- és célforgalom összes káros hatása a megét terheli
A régió és a megye szempontjából fontos É-D-i gazdasági-közlekedési tengely fejlesztés megindítása	
Közlekedési rendszer bővülése, rekonstrukciója, alsóbbrendű utak, logisztikai központok dinamikus fejlődése, a sármelléki rep.tér hasznosítása kiterjesztése, kerékpárút-hálózatok további fejlesztése	
ENERGIA	
A meglévő 400 kV-os villamos alaphálózati rendszer távlatban történő megcsapolására a régió két m.j. városa számára (Zalaegerszeg, Nagykanizsa) mód nyílik.	Villamos főelosztó és elosztóhálózati rendszerek (120 kV, 20 kV) rekonstrukciója és újabb szakaszok fejlesztése, 120/20 kV-os alállomások építése nem tart lépést az igényekkel a privatizáció óta sem, ami a megújuló energiabázisú erőműfejlesztés gátját is képezheti, vagy azt megrághatja.
A földgáz tranzit rendszerek bővítésével helyszükségletük kielégítésével megnövekedhet a régió és az érintett önkormányzatok folyamatos bevétele, amennyiben ennek jogát és feltételeit időben biztosítják.	A hazai földgáztároló-kapacitás biztonsága csökken, ha az nemzetközi tulajdonba és irányítás alá kerül.
Megtörténik a megújuló energiahasznosítási technológiák elsajátítása, hazai fejlesztésük elterjedése a referenciaüzemek után, a megújuló energiabázisú kis- és középerőművek elterjedése, energiatermelési arány EU szintű elérése, importcsökkenés, abszolút energiamegtakarítás	Pénzügyi, jogszabályi hiányok miatt, a megújuló energia termelési és átalakítási technológiák telepítése, kiépítése, az ezzel járó foglalkoztatás-bővítés üteme, életkörülmények javítása lassúbb lesz a tervezettnél.
Bioüzemanyag alapanyag termelésének és átalakításának helyi, szervezett, termékláncban történő üzemeltetése, új iparágteremtő hatása	Biohajtóanyag előállítás és forgalmazás nemzetközi monopóliumok (pl. MOL, GASPROM) kezében marad, ami kizárja a helyi termelők összefogásnak alapuló fejlesztések lehetőségét.
INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM	
Az általános fejlődés, korszerűsítési igény és támogatások árán megvalósul az „e-közigazgatás” kifejlesztése	Az elektronikus rendszerfejlesztéseknek pénzügyi és jogi szabályozási hiányai akadályozzák az e-rendszerek megvalósítását
Teljes körűvé válik az internet hozzáférés a településhálózatban	A vidék esélyei infrastrukturális hiányok miatt romlanak

LEHETŐSÉGEK (külső +)	VESZÉLYEK (külső -)
KÖRNYEZETVÉDELLEM	
Megőrizhető a megye kedvező környezeti állapota, a védett természeti, táji és épített környezeti értékek, kulturális örökségek védelme fennmarad, ill. tovább javul	A vízbázisvédelem, a csapadékvíz-elvezetés programja elhúzódik Tranzit szerep növekedése környezetszennyezés növelési veszéllyel járhat
Megvalósulnak a környezetvédelmi nagyberuházások (szvícsatorna hálózat, a szennyvíztisztítás tervezett módjai, a hulladékgazdálkodási nagyprogram).	A felszíni és felszín alatti vizek az ipari túlhasznítások miatt károsodnak, a külföldről érkező vizekre a megyének nincs kellő hatása Az urbanizációs és gazdasági nyomás következtében bekövetkezik: a térszerkezet rohamos darabolódása, a természetes/természetközeli élőhelyek degradálódása, fogyatkozása

II/2. Kistérségi helyzetkép

Felhasználva a közelmúltban kidolgozott kistérségi szintű és mélységű helyzetelemzéseket a Nyugat-Dunántúli Régióra [30] – melyet azok gazdasági-társadalmi jellemzői alapján dolgoztak fel, azzal a céllal, hogy megjeleníthetők lehessenek az egyes kistérségek fejlettségei, különbségei. A beavatkozások kívánt mértékéhez – annak végeredményét – az **általános jólét** bemutató struktúrát volt célszerű jelen helyzetelemzéshez csatolni (lásd a II/1. sz. ábrát). A régió 22 kistérségét 1–6 osztályba – csoportba – lehetett sorolni fejlettségük szerint. Ennek értelmében Zala megye három kistérsége a legkedvezőtlenebb rangsort kapta (Lenti, Letenye, Zalaszentgrót), az átlagot enyhén meghaladóba tartozik a Nagykanizsai, valamivel kedvezőbb a Keszthelyi, végül legkedvezőbb a Zalaegerszegi kistérség. A területi kiegyenlítés igénye itt is egyértelműen a régió Déli részeinek felzárkóztatását sürgeti.

II/1. sz. ábra: Általános jóléti mutatók kistérségi megoszlása kistérségi csoportosításban osztályozva

II/3. MAKROSZINTŰ FELMÉRÉS ÉS ÉRTÉKELÉS A RÉGIÓ GAZDASÁGI TELJESÍTMÉNYÉRE A VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK TÜKRÉBEN [31]

A globalizálódó világgazdaságban bekövetkező változások minden országra, minden régióra hatást gyakorolnak, mely hatás alól a világgazdaság vérkeringésébe bekapcsolt egyetlen nemzetgazdaság, egyetlen régió sem vonhatja ki magát.

A világgazdaságban jelenleg konjunktúra uralkodik. A világgazdasági konjunktúra viszonylag stabil, az üzleti beruházások fokozatos élénkülésével a növekedés több évig fenntarthatónak tűnik: a fellendülés időtartama 6–7 évre tehető. Az előrejelzések szerint a konjunktúra ciklus várhatóan idén, 2006-ban éri el csúcspontját.

A világgazdaság növekedési ütemét és jellegét jelenleg az USA, Kína, India és a távol-keleti térség országainak dinamikus fejlődése határozza meg. Az Amerikai Egyesült Államok gazdasága virágzik, a dollár árfolyama tartósan alacsony; ez az export expanzió folyamatos javulását segíti. A világkereskedelem évek óta nem tapasztalt bővülés előtt áll. Kína tartósan magas növekedési és beruházási üteme a világgazdasági fejlődés fontos tényezője. Japán gazdasági fejlődése is messze felülmúlja a várakozásokat, míg Európa az integráció kibővítésének költségvonzata, illetve a jóléti állam megreformálatlansága és az ebből fakadó szerkezeti nehézségek miatt a másik két világgazdasági centrum mögött jócskán lemaradva, jóval kisebb mértékben használja ki a globális konjunktúra adta lehetőségeket.

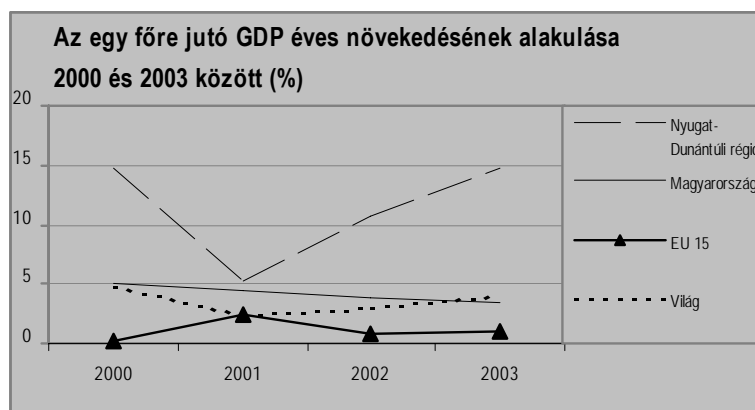
A prognózisok szerint az Egyesült Államok és az EU világgazdasági súlya nagyjából egyforma lesz 15 év múlva is, jóllehet egyaránt csökken Ázsia javára. Jelenleg a globális éves GDP-értékből az amerikai gazdaság 20,8, az EU 21,0, Ázsia 35,7%-ot állít elő; a megoszlás 2010-ben 20,3, 20,2 és 39,5, 2020-ban 19,0, 19,1, illetve 43,2% lesz.

A Nemzetközi Valutaalap előrejelzése szerint 4,9%-kal növekszik idén a világgazdaság, miközben az Eurózónában 2%-os lesz a gazdasági növekedés. A 2006–2020-as időszakban a világgazdasági növekedés éves átlaga várhatóan 3,5%, ezen belül a 2006–2010 közötti öt évben 4% lesz. A jelenlegi, 25 tagú EU a következő 15 évben évi átlagban 2,1, Ázsia ugyanakkor 4,9, az Egyesült Államok pedig 2,9%-os növekedést produkál.

A jelenlegi uniós térségen belül a kelet-közép európai tagok az uniós átlagnál 1–2 százalékponttal gyorsabban növekszenek az előrejelzési időszakban; Magyarországra a szakértők 2020-ig 3,2, Csehországra és Lengyelországra 3,5, Szlovákiára 4,1%-os évi átlagnövekedést jósolnak.

A kelet-közép európai térség országai az évi átlagban számított közel 4%-os termelékenységnövekedéssel nem csak az EU „régebbi” 15 tagjához (2 %), hanem az ázsiai tigrisekhez (3 %) képest is jelentős javulást mutattak fel az elmúlt időszakban. Az unió 10 új tagországának bruttó hazai terméke 50%-kal magasabb, mint 10 évvel ezelőtt. A termelékenység kiugróan magas növekedése – Kínát nem számítva – gyorsabb volt, mint a világ bármely más térségében.

Mindezek következtében Magyarország növekedési kilátásai kedvezőek, melyből a Nyugat-Dunántúli régió sokat profitálhat. A hazai gazdasági folyamatokat 2003-tól pozitív irányváltás jellemzi, összhangban a világgazdaság trendjével. A reálgazdaság mutatói javultak, 2004-ben a bruttó nemzeti termék 4,5%-kal nőtt, míg 2005-ben 4,3%-kal. A GDP magas növekedési ütemét az export korábbinál gyorsabb növekedése, valamint a beruházások intenzív bővülése biztosítja. A gazdaság tartós növekedését az exporton alapuló ipari termelés bővülése, az építőipar javuló teljesítménye, a kereskedelem bővülése, valamint az intenzív fejlesztések támogatják. A nemzetközi konjunktúra pozitív hatása, az exportlehetőségek bővülése és a rendelésállomány növekedése a teljesítmények tartós javulását vetítik előre.

Mint azt az ábra is mutatja, a Nyugat-Dunántúli régióban az egy főre jutó GDP növekedésének mértéke 2000 és 2003 között messze meghaladta mind a világot, mind az EU-t, mind pedig Magyarországot hasonló adatát; 2000-ben és 2003-ban majdnem 15%-kal (!) nőtt a régió gazdasági teljesítménye. Ezzel a Nyugat-Dunántúli régió a kelet-közép európai térség legdinamikusabban fejlődő régióinak egyike.

Szembevetve, hogy a Nyugat-dunántúli Régió GDP növekedésének mértéke nem követte a globális és uniós, de még csak a hazai trendeket sem. Ez mindenekelőtt azzal magyarázható, hogy egy olyan kisebb területi egység, mint amilyen egy régió, gazdasága számos egyedi vonást mutathat, ugyanis egy-egy iparág akár meghatározó súllyal jelenhet meg gazdasági szerkezetében. Ennél fogva egy régió gazdasági teljesítményét sokkal inkább a domináns ágazatok versenyképességének alakulásában megnyilvánuló trendek alakítják, mintsem az általános világgazdasági tendenciák.

A Nyugat-Dunántúli régió esetében az autópár és az elektronikai ipar jelölhető meg a régió gazdasági növekedését leginkább befolyásoló ágazatokként. Dacára annak, hogy globális szinten mindkét ágazat az ezredforduló óta válságban van, a kelet-közép európai országok termelése az autópárban és az elektronikában is jelentősen nőtt.

A külföldi direkt tőkebefektetések (FDI) az 1990-es évek utolsó harmadában exponenciális növekedést mutattak, mely a 2000. évben érte el a csúcspontját, világszinten 1396 milliárd dollárt. Ez az 1980-as 55 milliárdos érték huszonötszöröse, míg az 1990-es év 207 milliárdos értékének is majdnem hétszerese. A befektetett tőkeállomány megtízszereződött, az 1980-as 530 milliárdról 2000-re 5786 milliárd dollárra emelkedett. Látható tehát, hogy a nemzetközi tőkeáramlás volumene nagyságrendi változáson ment keresztül az elmúlt évtizedekben.

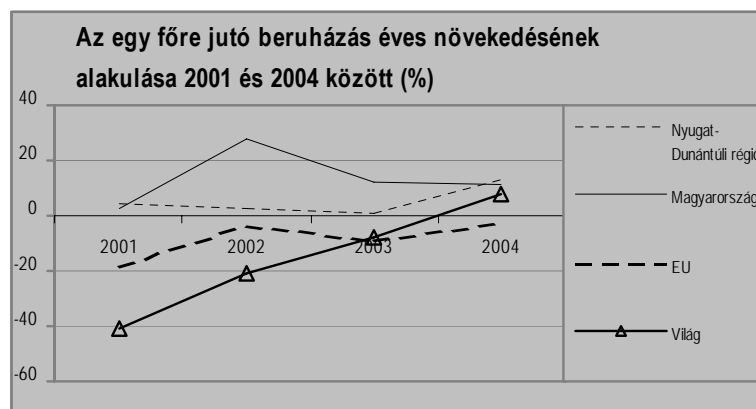
Az 1990-es években tapasztalt rendkívüli felfutás után 2001-ben 41%-kal, 2002-ben pedig 21%-kal, 651 milliárd dollárra esett vissza a működő tőke beáramlás globális értéke. Ennek fő oka, hogy lecsengett a nagy értékű felvásárlások időszaka. 2003-ban további 12%-kal csökkent a tőkebeáramlás mértéke.

2004-re ismét 2%-os emelkedés volt kimutatható globális szinten, s úgy tűnik, ismét fordul a trend, bár a tőkebeáramlás tendenciájában régióként jelentős különbségek vannak.

A nemzetközi tőkeáramlásnak az új évezred elején megfigyelt csökkenése a fejlett országokban volt a legjelentősebb. Különösen erős csökkenő trend volt tapasztalható az EU-ban, ahol a 2000-es 722 milliárd dolláros szintről stabil csökkenő irányt mutatva 2004-re 223 milliárd dollárra esett vissza a tőke beáramlás. Ezzel együtt abszolút értékben az Egyesült Államokkal együtt az EU kapja évente a világszerte eszközölt FDI több mint felét, hiszen a külföldi direkt befektetések többségét továbbra is a gazdagabb országokban helyezik el, ahol a várható profit nagyobb.

A világtendenciákkal ellentétben Kelet-Közép-Európában növekvő mértékű külföldi befektetés történt a vizsgált időszakban, ahol az UNCTAD adatai szerint 2002-ben 16%-kal, 29 milliárd dollárra nőtt a beáramlás értéke. Ebből 19,4 milliárd dollár a visegrádi országokba érkezett. A régió növekvő tőkevonzása nagyrészt a felgyorsuló privatizáció, másrészt a gazdaság világtátlagnál gyorsabb növekedése, a javuló gazdasági környezet következménye volt. 2003-ban ugyanakkor a globális stagnálással ellentétben a visegrádi országokba összességében az előző évi működő tőkének csak 42%-a áramlott. E mögött a privatizáció átmeneti lefékeződése húzódik meg.

A 10 új EU tagország számára csupán 2003 volt gyengébb év, az elmúlt 5 évben stabilan 20 milliárd dollár körüli éves tőkebeáramlás volt tapasztalható. 2002 végére az újonnan csatlakozott országokba befektetett működő tőke állományának értéke 188 milliárd dollárra rúgott, ebből a legfejlettebb hat ország – köztük Magyarország – részesedése 68% volt.

2005-ben 5,356 milliárd euró értékű külföldi közvetlen tőkebefektetés valósult meg Magyarországon, ami több mint 1,6 milliárd euróval haladja meg az egy évvel korábbi értéket, és egyben a valaha mért legmagasabb éves beáramlásnak felel meg. 2005 végén az egy főre jutó külföldi működő tőke Magyarországon 5.613 euró volt, ez 12–13%-kal haladja meg a régióban második helyen szereplő cseh adatot (4.932 euró).

Az egy főre jutó beruházás a Nyugat-Dunántúli régióban 2001 és 2004 között nagyobb ütemben nőtt, mint a világban, és mint az Európai Unióban, ugyanakkor alulmaradt az országos növekedési ütemnek. A növekedés üteme 2003-ig csökkent, mikor is ismét megélenkült a beruházási kedv, melynek köszönhetően 2004-ben már az országos átlagot meghaladó mértékben növekedett az egy főre jutó beruházás.

A 2001-2003. évi adatok szerint az összesen 3,7 milliárd euró értékű részvény és egyéb részesedés formájú közvetlen tőkebefektetésből a legtöbb Németországból (901 millió euró, 24,4%), Ausztriából (650 millió euró, 17,6%), Japánból (362 millió euró, 9,8%) és az Egyesült Államokból (301 millió euró, 8,1%) érkezett Magyarországra.

Az ágazati adatok szerint a tőkebefektetések nagy része 2001-2003 között a feldolgozóiparba (70,3%) – azon belül is a villamosgép- és műszergyártásba (785 millió euró), a járműgyártásba (800 millió euró), a fém alapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása ágazatba (468 millió euró), a gép-, és berendezésgyártásba (232 millió euró), valamint a pénzügyi tevékenység (681 millió euró) és az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás ágazatokba (310 millió euró) – áramlott. A legnagyobb volumenű tőkebefektetéseket azokban az ágazatokban hajtották végre, melyek a Nyugat-dunántúli Régió gazdaságának alappilléreit jelentik.

Szakértők szerint az elkövetkező években a globális működőtőke-áramlás újbóli bővülése várható. A 2001-től 2003-ig tartó visszaesés utáni fellendülés fő hajtóereje a fejlett országok

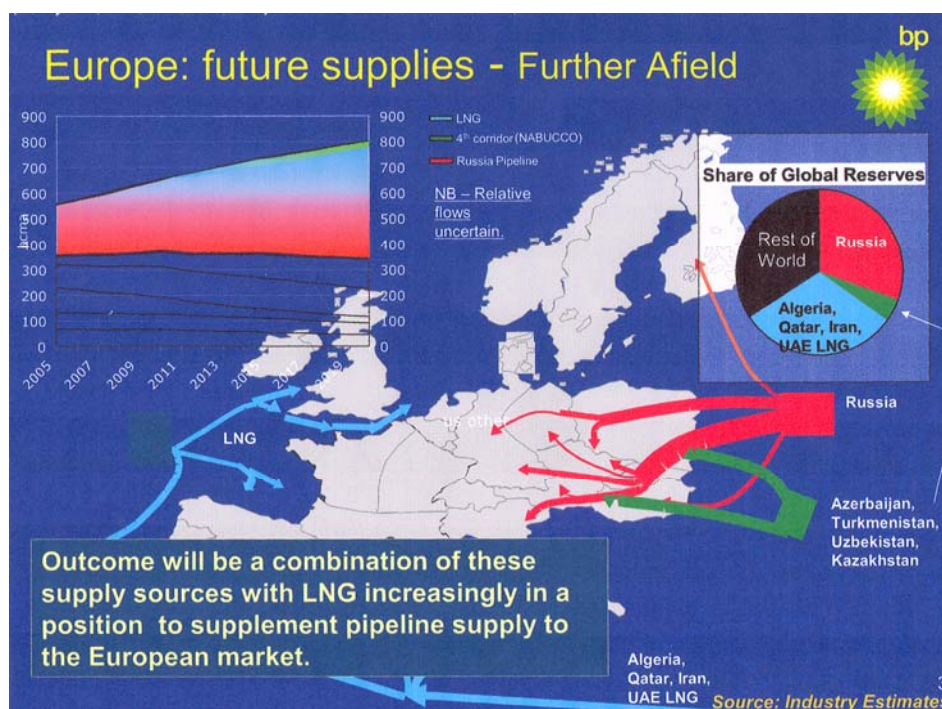
növekedési ütemének várt gyorsulása és a vállalatok nyereségességének javulása lehet. Az FDI-áramlás felfutásának fő haszonélvezői egyes vélekedések szerint a kelet-közép-európai valamint más fejlődő és átalakuló gazdaságú országok lehetnek.

Magyarország erős versenyre számíthat a régióban a külföldi tőke vonzása tekintetében. Pozitív tényezőnek tekinthető ugyanakkor, hogy a várakozások szerint tovább folytatódik a különféle üzleti szolgáltatások kihelyezésének tendenciája, amely területen megvalósuló befektetések fogadásában hazánk kedvező pozíciót érhet el. A közép-európai járműgyártás intenzív bővülését a beszállító – részben ázsiai – cégek Magyarországra telepítése fogja előreláthatólag biztosítani a jövőben. A távol-keleti és amerikai befektetők számára továbbra is meghatározó jelentőségű lesz, hogy az Európai Unió tagjává váltunk, így a hazánkban, illetve a régióban fajlagosan alacsony költségekkel előállított termékekkel könnyebben be lehet jutni az Európai Unió piacára. *A Nyugat-dunántúli Régióra nézve igen kedvező, hogy a tőkebefektetések számottevő növekedése elsősorban a járműgyártásban, a villamosgép- és műszergyártásban, az élelmiszeriparban, illetve a szolgáltató szektorban prognosztizálható.* [31]

„Makroszintű világgazdasági új problematikája Európának a szénhidrogén – kőolaj, földgáz – **energiagazdálkodás és ellátás** megoldásmódja, amely jelentősen **befolyásolja** a jövőben Magyarország és különösen a **Nyugat-Dunántúli Régió gazdaságát területhasznosítási politikáját és eredményeit. A jövő** tervezett nagy földgázellátó rendszerei:

- az energia 4-es korridorba telepítendő a Kaszpi-tengertől indított NABUCCO távvezetékrendszer és
- az „Oroszország” földgáz távvezetékrendszer

nyomvonala átszelik az országot és a régiót, illetve a régióban összpontosítva érik el a West-Pannon Régióban – Baumgarten térségében működő óriáscsomópontot és mérő-elosztóhelyet (lásd a II/2. sz. ábrát). A harmadik áramlási vonulat, az LNG (cseppfolyósó földgáz) hajón szállítja a földgázt a Földközi-tengeri és Európa többi kikötőibe, amelyre a Magyarországi „Adria kőolajvezeték”-nek nevezett, a Dunántúlt átszelő csőhálózat is rácsatlakozhat, ill. igénybe veheti a zalai tárolókapacitásokat. A **földgázpiac liberalizálása szabad utat** nyert, amellyel a bemutatott termelők-szállítók-fogyasztók élni fognak a vázolt szintereken. [32]

II/2. sz. ábra: Európa: A jövő földgázenergia ellátó rendszerei, ill. kombinációinak áramlási irányai az európai piacon

III. NAGYTÁVÚ TERÜLETFEJLESZTÉSI ELŐREJELZÉSEK, TRENDEK

III/1. A régió fejlődését meghatározó külső trendek [33], Zala megyei kiemelésekkel

„A következő trendek megfogalmazása az NFH által készített: „KILÁTÓ, Magyarország fejlődését meghatározó nemzetközi folyamatokról” című, Az OFK-t megalapozó nemzetközi kitekintést (2005) tartalmazó tanulmány alapján készült.

A várható, becsült tendenciák, prognózisok:

1. A balkáni országok EU-hoz való közeledésével és várható csatlakozásával a **térség biztonságpolitikai helyzete** javul. Ez a térség turizmusa és gazdasági stabilitása számára pozitívumot jelent, ugyanakkor gazdasági, kulturális, oktatási kapcsolatok bővülési lehetőségét vetíti előre a Balkáni térség országai számára.
2. Demográfiai trendek alapján a régió lakossága öregszik, növekedik az idősök által támasztott szolgáltatások iránti kereslet.
3. Az urbanizációs folyamatban **csökken a nagyvárosokból az agglomerációba való kiköltözés** aránya, a közlekedés zsúfoltságával párhuzamosan. Folytatódik a **kistelepülések előregedése**, népességük csökkenése. Ez utóbbi tendencia egyrészt az épületállomány lepusztulásával járhat, ha nem alakulnak át a falvak üdülőfalukká, magas minőségű lakóterületekké. Továbbá, ha kevésbé teszik gazdaságossá a szolgáltatások, közszolgáltatások működtetését, ami kistérségi koordinációt, sőt koncentrációt is igényel.
4. A világban zajló globalizációs és termelési folyamatokból következő kihívások: az igényes termelési tevékenységek területén az **élőmunka csökkenését**, a **munkabérek növekedését** jelenti, ezzel párhuzamosan a versenyelőny csökken, ebből következően számos munkahely megszűnik.
5. Azokban az országokban, ahol a termelékenység növekedése nagyobb, gyorsabban bővült a foglalkoztatottak száma, köszönhetően a növekvő jövedelmeknek. Ezért törekedni kell a **termelékenység javítására**, melynek alapja munkaerő képzettségi szintjének javítás, illetve az új megoldások, innovációk alkalmazása.
6. Jövedelmek növekedésével lehet számolni, ami **további keresletet** támaszt a szolgáltatások, pl. pénzügyi szolgáltatások, kereskedelem, illetve a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó **turizmus iránt**.
7. A kereskedelem és **szolgáltatások** terén is további minőségi **növekedésre** is számítani lehet. A szabványok (különösen EU, nemzetközi) jelentősége valószínűleg növekedik.
8. A Közép-kelet európai térségben a nagy autógyártó beruházásoknak (összeszerelő üzemek, motorgyártás) köszönhetően rövidtávon további piaci bővülésre számíthatnak a járműgyártásban tevékenykedő kkv-k.
9. **Az elektronikai ágazat fejlődésére** lehet számítani: pl. újfajta adat-, hangátviteli rendszerek minél szélesebb körben való alkalmazására stb.
10. KKV-k fejlődése kapcsán a nagyvállalatokkal összehasonlítva egyelőre kihasználatlanok a lehetőségek az IKT eszközök használatában, miközben alacsonyabb a termelékenységük is.
11. A **klaszterbe szerveződésnek** pozitív hatásai vannak a nemzetközi tevékenységre, exportra. A kisvállalatoknál is megfigyelhető a nemzetközi szerepvállalás, de általában

forgalmuk kisebb hányadát exportálják, mint a nagyok, azonban ez a különbség a kisebb országokban relatíve kisebb. KKV-k leggyakoribb nemzetközi tevékenysége a beszállítói kapcsolat. A klaszterek vegyesen mutatnak globalizációs (szupranacionális hálózatok) és regionalizációs trendeket (a helyi erőforrások és együttműködők erősödő szerepe). / Egyre nagyobb számban kapcsolódnak be multinacionális cégek a helyi együttműködésekbe, emellett a külső kapcsolatok is fontosabbak lettek.

12. A **hálózatba szerveződés** a specializációval és a termelékenység javítására várható törekvással párhuzamosan folytatódik. A gyakorlatban ez az egyetlen megoldás a kkv-k versenyképességnek javítására. A specializáció létjogosultsága csak egy rugalmas, megújulni képes, a technológiát nem csak átvevő, hanem annak fejlesztésében is résztvevő ipari struktúrával, és ennek megfelelő kormányzati, egyetemi-kutatói, fejlesztési, infrastrukturális háttérrel indokolt. Ennek érdekében fontos, pl. a járműipara alapozott győri versenyképességi pólus program megvalósítása, valamint más klaszterek hasonló módon történő fejlesztése.
13. A régióban jellemző a gépjárműipar és **elektronika** specializációja, mely specializáció elmélyítése sikeres **klaszter együttműködés** formájában indokolt. A nemzetközi tendenciák azt mutatják, hogy veszélyes a teljes specializáció, mert egy-két iparágak teszik kiszolgáltatottá sok munkavállalót és térséget. Ezért szükséges a klaszterbe szerveződés és az általános, lehetőleg a tudás alapú gazdaságfejlesztés között az egyensúlyt megtalálni.
14. A **mezőgazdaságban** a fogyasztói tendenciák (egészségtudatosság, bioélelmiszerek, félkész- és konyhakész ételek növekvő variációi iránti igény) erősödésével megnő a termékek eredetének ismerete iránti igény, ami a termelési láncban követhető vertikális együttműködések iránti igényt támasztja alá. Várhatóan az agráriumban a **magyar export bővülhet**, melynek feltétele a mezőgazdasági vállalkozások termelékenységének javulása, technológiai korszerűsítésük. A mezőgazdasági vállalkozások számára további kihívást jelent a termékekkel szemben támasztott szabványok, magas minőségi követelmények.
15. A helyi szállítások lebonyolítása továbbra is közúton történik, de a regionális és távolsági áruk szállítását két (vagy akár) három szállítási mód felhasználásával valósítják meg. Ehhez **fejlett logisztikai központok** létrehozására van szükség, és olyan technológia eljárásokra, melyek csökkentik a szállítmányok módváltásánál eltöltött idejét. A kombinált fuvarozás elterjedésének feltétele az az EU szintű törekvés, szabványosítás, hogy nyomon tudják követni az árukat szállító konténerek útját. A vasúti áruszállítás hosszú távú ösztönzése fontos az energiafelhasználás csökkentése, a szennyezőanyagok kibocsátásának mérséklése miatt is.
16. **Megújuló energiaforrások térnyerése** folytatódik, a fosszilis energiáktól való függőség oldása, és a nemzetközi energiapiactól való függetlenedés kapcsán, valamint a **környezeti ártalmak mérséklése** érdekében. A környezeti ártalmak mérséklését szolgálja a közlekedésben megvalósuló energiahatékonyság-javítás és az alternatív energiatípusok üzemanyagként való felhasználásának fokozatos elterjedése.
17. Az országban **megnő a tranzit energiaszállítás** jelentősége, mely szállítási útvonalak a régió is áthaladnak. A hazai szabályozás függvénye, hogy az energiaszállításból milyen bevételek maradnak a régióban.
18. Az EU-n belül a tagállamok munkaerőpiacának további megnyitásával folytatódhat a jól képzett, **szakképzett fiatalok elvándorlása** a régióból. Ez rövidtávon munkaerőhiányt okozhat. Kérdés, hogy miként sikerül őket visszacsábítani a régióba? Ennek

feltétele: megfelelő életkörnyezet, magasabb jövedelmek és vonzó munkahelyek, fejlődő gazdaság.

19. Magyarországon, a régióban még alacsony az IKT eszközöket alkalmazók köre, melynek oka digitális írástudás hiánya és az új eszközök alkalmazása iránti elfordulás. Ez a jövőben további piaci lehetőséget jelent az IKT iparágban.
20. **A közigazgatási rendszer korszerűsítésével** párhuzamosan várható a fejlesztéspolitikában a regionális szintnek a jelenleginél nagyobb szerepe, önálló döntéshozatali jogosítványok biztosításával. Ez a fejlesztési támogatások nagyobb eredményességét jelenti, rugalmasabb alkalmazkodást biztosít a helyi problémákhoz, illetve a lehetőségek kihasználására. Ugyanakkor fennáll a veszélye a gazdaságfejlesztés, szakképzés további központosított irányításának, ami a párhuzamos, az igényekre kevésbé reagáló fejlesztéseket tesz lehetővé. Ez a gyakorlatban szelektív beavatkozásokkal kevésbé hatékony gazdaságfejlesztés megvalósítását jelenti, ami csökkenti a regionális szinten támogatott infrastrukturális fejlesztések hasznosságát és a területi különbségek további mélyüléséhez vezet.
21. Határ menti kapcsolatok tekintetében számolni kell azzal, hogy a Schengeni irányelvek átvételével középtávon az osztrák, szlovák, szlovén határ szabadon átjárható lesz, ami a gazdasági, kereskedelmi, szolgáltatásokban meglévő együttműködések növekedésének kínál teret. Az együttműködések azokban az esetekben lehetnek szélesebb körűek, ahol ezt nyelvi problémák nem akadályozzák. Nagytérségi kapcsolatok tekintetében a régió két növekedési zóna (délen az észak-olasz, míg északon Bécs-, Pozsony-Budapest térsége) között helyezkedik el. Ez a földrajzi elhelyezkedés további igényeket támaszt a kutatás-fejlesztési, oktatási és gazdasági együttműködésben rejlő kölcsönös előnyök kihasználására.
22. EU 2013 utáni kohéziós politikájában várható a jelenlegi koncepció folytatása, amely a legelmaradottabb térségek felzárkóztatására, illetve a többi térség versenyképességének javítására koncentrálna. Az új, balkáni államok csatlakozásával, illetve Törökországnak nyújtandó nagyobb felzárkózási támogatásokkal, valamint a régió hasonlóan gyors ütemű fejlődésével, elképzelhető hogy a Nyugat-Dunántúli régió kiesik a legkedvezményezettebb régiók köréből. Ez azt jelentené, hogy a jövőben bizonyos alpinfrastruktúra fejlesztésekre kevesebb forrás áll majd rendelkezésre.
23. Az **Európai Bizottság** nagyszabású **növekedési és munkahely-teremtési stratégiát** fogadott el 2005. február 2-án. A remények szerint a javasolt intézkedések 2010-ig 3%-kal növelhetik GDP-t és mintegy 6 millió új munkahelyet teremtenek (ennek jelentős részét a K+F szférában), vagyis a megújult stratégia két gazdasági prioritásra:

- **a tartós növekedés beindítására és**
- **új munkahelyek teremtésére összpontosít.**

E célok a koncepció szerint **három elem** bevezetésével valósulhatnak meg:

- Európának vonzóbbá kell válnia a befektetés és a munka számára;
- A tudás és az innováció kell, hogy legyen az európai növekedés motorja;
- Az uniós politikákat úgy kell kialakítani, hogy a vállalkozásoknak lehetőségük nyíljon több és jobb munkahelyek létrehozására.

24. **A tudás és innováció fejlesztésével** kapcsolatos feladatok a koncepció a következő célokra osztotta:

- A belső piac kiszélesítése és mélyítése,
- Az európai és a nemzeti szabályozások javítása,
- Nyitott és versenyorientált piacok biztosítása az Unión belül és kívül,
- Az európai infrastruktúra kiterjesztése, fejlesztése,
- A kutatásra és a fejlesztésre fordított befektetések növelése és javítása,
- Az innováció, az információs technológiák alkalmazásának és a források fenntartható módon való felhasználásának megkönnyítése,
- Meghatározó európai ipari háttér kialakulásához való hozzájárulás,
- Munkaerővonzás növelése a szociális ellátórendszerek modernizálásával,
- A munkavállalók és az üzemek alkalmazkodóképességének, valamint a munkaerőpiac rugalmasságának javítása,
- Az oktatás és a képzés színvonalának javításával nagyobb befektetés a humán erőforrásokba.

A fenti célokhoz a Nyugat-Dunántúli régió is célszerű alkalmazkodnia, mely egyébként összhangban áll a régió nyújtott Európai Unió felzárkóztatási támogatások felhasználásának céljaival.

25. Várható, hogy a fentiekben röviden bemutatott **gazdaságfejlesztési stratégia megvalósítása 2013 után is folytatódik** az EU-ban.

Negatív scenáriók

Ugyan a trendekből közvetlenül nem következik, de meg kell vizsgálni, hogy milyen teendők vannak a régió számára kedvezőtlen gazdasági, biztonságpolitikai folyamatok alakulásával.

1. Alapvető kérdés, hogy a globalizált világgazdaságot milyen negatív hatások érik, illetve miként alakul a nagyhatalmak gazdasági fejlődése. Amennyiben az arab országok demokratizálódásának kényszerítési folyamata elhúzódik, úgy nem várható, hogy a kőolajtermelés piacán nyugalom és ezzel együtt tartós árcsökkenés jön létre. Bizonytalan Oroszország és a volt szovjet utódállamok közti politikai kapcsolat alakulása. Ez a két veszély **energiafüggőség** szempontjából **kiszolgáltatottá** teszi az országot és a régiót. Erre csak az energiafelhasználás csökkentése, a több lábon álló energiabeszerezés, illetve a saját erőforrásokon alapuló, alternatív energiatermelés ösztönzése nyújt kisebb biztonságot.
2. További veszélyt jelent a terrorizmus, amely a globális kereskedelem, a világméretű turizmus töretlen fejlődését gátolhatja. Ennek ellensúlyozására javasolt a helyi természeti adottságokon, gazdasági hagyományokon alapuló termék-előállítás és belső kereskedelmének ösztönzése.
3. A fejlesztések hatékonyságát negatívan érintheti, ha a közigazgatási reform keretében csak áldecentralizált megoldások születnek, és nem lehet a regionális szint valós döntéshozatali jogosítványát, valamint a területileg integrált programok megvalósítását érvényesíteni.

IV. ALAPELVEK ÉS ÉRTÉKEK

A nagy távra (2007–2030) szóló jövőkép és a hosszú távra (2013–2020) szükséges koncepcionális célok összehangolt meghatározásához célszerű már induláskor rögzíteni a tervezői konzorcium által elfogadott **alapelveket** és meghatározni mindazokat az **értékeket**, amelyekhez a továbbiakban rendezőelvként célszerű a javaslattevőknek és a döntéshozóknak egyaránt igazodni. Ezek:

Fenntartható fejlődés

A fenntartható fejlődés három dimenzió, a társadalom, a gazdaság és a környezet harmonikus kezelését jelenti, kitérve az intézményrendszerre és az azt befolyásoló politikára. A külső élet-telen környezet, az abba beágyazódó élő környezet, az annak részét képező társadalmi környezet és a társadalmi környezetbe beágyazódó gazdasági környezet hierarchiájáról van szó. Ezen dimenziókat nem egymásmellettségében, hanem ok-okozati összefüggésként kell kezelni. A fejlődés abban az esetben lehet harmonikus, fenntartható, ha a cél a társadalom életminőségének javítása, illetve fenntartása (ami főként minőségi szemlélet érvényesítését jelenti). A gazdaság a jólét megvalósításának az eszköze, a környezet pedig feltétele, azaz egyszerre lehet lehetősége és korlátja is a fejlődésnek, amely fejlődési folyamatban a társadalom, a gazdaság és a környezet viszonyát az össztársadalmi alapra épülő és össztársadalmi részvétellel működő politikai intézményrendszer garantálja. Összességében a fenntartható fejlődés az emberi életminőség javulását jelenti úgy, hogy közben a támogató ökoszisztémák eltartóképeségének határain belül maradunk. (World Resources Institute 1992).

Esélyegyenlőség

A régió egyes kedvező gazdasági mutatói elfedik azokat a belső gazdasági, társadalmi egyenlőtlenségeket, amelyek a régió egyes fejlett és perifériális térségei között tapasztalható. Ezek az egyenlőtlenségek a hátrányos helyzetű rétegeket (elsősorban a nőket, romákat, kistelepülésen élőket, megváltozott munkaképességűeket) még súlyosabban érintik. Az emberkincset kiemelten kezelő, és az esélyteremtés fontosságát értékek tekintő Nyugat-Dunántúli Régió-nak a következő tervezési időszakban biztosítania kell az esélyegyenlőség horizontális szempont valós érvényesülését (programozás és végrehajtás szakaszában is). Ez alapfeltétele egy egészséges, szolidáris és megújulásra képes társadalom megteremtésének. A régió-n belül az aprófalvas, rossz elérhetőségű területeken élők életkörülményeinek javítását is fokozottan figyelembe kell venni.

Információs társadalom

A társadalmi-gazdasági élet szereplői számára a fejlett info-kommunikációs (távközlési) technológiákhoz való hozzáférés és az ebben rejlő lehetőségek kiaknázása, (felhasználói készség megléte, tartalomszolgáltatás) a hatékony működés és a versenyképesség alapfeltétele. A fejlesztéseknél tekintettel kell lenni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és a munkaerőpiacról kiszorultak igényeire is. Törekedni kell az informatikai eszközök és tartalomszolgáltatások minél egyszerűbb kezelhetőségére.

Partnerség

A régióban a megyék, nagyvárosok közti - erőforrásokkal is megalapozott - hálózatos együttműködésére, a sajátos adottságoknak leginkább megfelelő fejlesztési célok meghatározására és közszolgáltatási funkciók ellátási körzetekhez igazodó arányos megosztására kell törekedni. Kistérségi szinten alapvető szempont a települések együttműködésnek ösztönzése

közszolgáltatási feladataik ellátása és fejlesztése érdekében. A fejlesztési javaslatokat és célokat az állami szereplőknek a vállalkozók érdekképviselőivel, a civil partnerekkel együttműködésben kell kialakítani. A régió fejlődése csak az EU, az állam és megyék, kistérségek konszenzusra törekvő együttműködésben, fejlesztési programjai révén valósulhat meg. A gazdaság fejlesztésének is az alapja a vállalkozások, illetve a gazdaságot közvetlenül kiszolgáló közszféra intézményeinek (klaszter alapú) együttműködése. Valós partnerségi együttműködések kialakítására kell törekedni: ami személyes részvételen, kötelezettségvállaláson és kölcsönös erőforrás biztosításon alapul. A partnerségek ösztönzése nemcsak régióon belül, hanem a határokon átnyúló viszonylatban is fontos. Partnerséghez szükséges az együttműködésben érintettek, „így kicsiknek és nagyoknak” is a kompromisszum készség megléte, mely feltételezi a közös érdek megjelenítése az egyéni érdekek rövid távú maximalizálásával szemben.

Nyitottság, megújulási készség, kezdeményezőkézség

Kiemelt figyelmet kell fordítani a tervezés és megvalósítás folyamatában az új kezdeményezések ösztönzésére, illetve az új megoldások keresésére. Az újítás lehet saját ötlet, fejlesztése, vagy más térségben (pl. interregionális együttműködések), szakterületen használt alkalmazás sikeres adaptációja.

Területi koordináció, szubszidiaritás

A fejlesztések tervezése, eldöntése során a régió törekszik az adott terület egység (pl. kistérség) számára szükséges fejlesztési tevékenységek összehangolt tervezésére, illetve támogatási döntések meghozatalára. A különböző tevékenységek összehangolását és fejlesztési döntések meghozatalát mindig azon a területi szinten kezdeményezi, ahol a tervezéshez, döntéshez szükséges információk rendelkezésre állnak.

Foglalkoztatás

A támogatások során törekedni kell az EU versenyképességi stratégiájával összhangban a teljes foglalkoztatás elérésére. Ennek érdekében szükséges vizsgálni a támogatásokkal megvalósuló fejlesztések munkahelyteremtő hatását, valamint külön figyelmet kell fordítani a kistérségeken a foglalkoztatást helyben nyújtó projektek kitalálására és támogatására. A fejlesztések során törekedni kell a magasabb képzettséget igénylő munkahelyek kialakítására. Az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak foglalkoztatásának ösztönzése elsőrendű feladat, melyet sok esetben képzésnek, közösségfejlesztésnek, mentális tanácsadásnak kell kísérnie.

V. JÖVŐKÉP (2007–2020)

A nagyobb távlatra körvonalazható jövőkép **szerepe**, abban áll, hogy az elérni kívánt kedvező állapot rögzítésén felül, a továbbiakban vetítse előre a legfontosabb koncepcionális célokat hosszú távra, amelyek teljesítésére az adott térség kész vállalkozni (2007–2020 között); illetve a koncepció alapján meghatározhatók lehessenek a fejlesztési programok, projektek a vállalható megvalósítás ütemezése szerint.

A Nyugat-Dunántúli Régió jövőképéből célszerű kiindulni ahhoz, hogy az alkotó megyék és ezen belül kiemelt fejlesztések, így a megyei jogú városok és térségének jövőképei azzal harmonizálhassanak.

V/1. A Régió jövőképe

Nyugat-Dunántúl az élénk helyi és nemzetközi együttműködési hálózatok régiója, amely európai dinamikus gazdasági, közlekedési, tudás és kommunikációs tengelyek aktív formálójaként, az ember és környezete kiegyensúlyozott kapcsolatára építve Magyarország – gazdaságilag, szervezetileg és kulturálisan is megújuló - zöld jövőrégiójává válik.

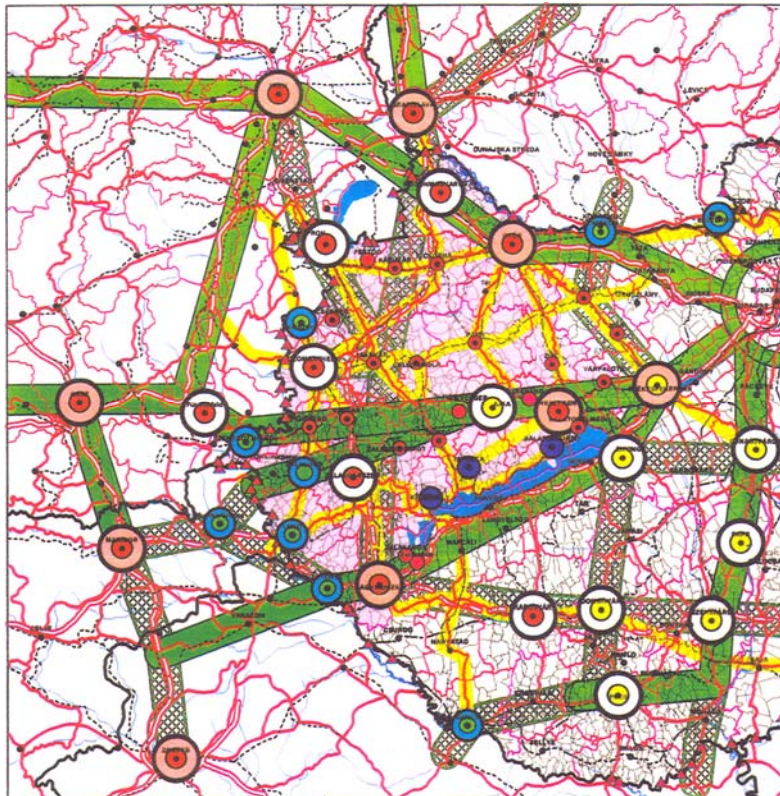
A régió:

- A természeti környezetét társként - és nem forrásként- kezeli.
- Az örökségét, sajátosságait és az emberi értékeket ápolja.
- Az itt élők számára a sajátos településszerkezethez illeszkedő, méltó gondoskodást biztosító közszolgáltatásokat működtet.
- Elősegíti az egyének, családok, közösségek és a gazdaság életének kiegyensúlyozott fejlődését és megújulását.
- Lehetővé teszi az információkhoz történő széles körű hozzáférést.

Integrált és hatékony fejlesztéspolitika eredményeként:

- A régió környezeti állapota a gazdaság bővülésével párhuzamosan stabilizálódik, minden jelentős kommunális, vagy ipari szennyező forrást szakszerűen kezelnek, a keletkező hulladék lehető legnagyobb arányát feldolgozzák, vagy újrahasznosítják.
- A városok többsége saját, megújuló energiát is hasznosító erőművel rendelkezik.
- Tartósan az országos átlag alatt marad a régióban a munkanélküliség, a tartós munkanélküliek foglalkoztatására, illetve szociális problémáik kezelésére jól működő, az egész régiót lefedő intézményrendszer van.
- Lakosság nagy része nemcsak magán célra, hanem közszolgáltatások kapcsán, ügyintézés céljából is használja a modern információ-kommunikációs eszközöket (pl. Internet).
- A régió jól működő, a gazdaság igényeire rugalmasan reagáló szakképzési, felnőttképzési rendszerrel rendelkezik.
- A munkareőpiac által is elismert színvonala van a felsőoktatásnak, aktív együttműködés van a képző helyek között, meghonosodik a régió déli részében az elektro-, gépészmérnöki képzés.
- A vállalkozások fejlődését jól működő hálózatos együttműködések segítik, az elindult klaszterek nemzetközi összehasonlításban a régió legversenyképesebb ágazatai.
- Intenzív üzleti kapcsolatok alakulnak ki a régióban működő vállalkozások között, melyet szolgál a régióban megerősödött innovációs, kutatási-fejlesztési kapacitás.
- Az aprófalvak nem néptelenednek el, hanem az új munkahelyeknek, infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően jó minőségű környezetet kínálnak állandó lakosainak, az üdülőknek.

- A régió egyik jelentős ágazata a turizmus, nemzetközi szinten is versenyképes a gyógy-, termálvízre épített egészségturisztikai kínálat, valamint jelentős költést biztosító pezsgő turistaélet folyik a természeti értékekben, kulturális örökségben gazdag területeken.
- A régió lakossága elégedett a közszolgáltatások minőségével, melyet kistérségi rendszerben fenntarthatóan működtetnek az önkormányzatok.
- A régió belül javul a közlekedési helyzet, az átmenő forgalom kevesebb balesetveszéllyel és káros hatással jár, míg a régió belül javul a települések elérhetősége, ami a hozzájárul a gazdasági, társadalmi együttműködések bővítéséhez.

V/1. sz. ábra: A Nyugat-Pannon Eurégió prognosztizált térszerkezete [32]

V/2. Előzetes jövőkép-vázlat, a Nyugat-Pannon Eurégió „jövőkép” stratégiája szerint

Zala megye, mint a Nyugat-Dunántúli Régió része egy ökológiailag egyensúlyos, fejlesztésre – társadalmi, gazdasági adottságai alapján – alkalmas és érett, az európai uniós szinten versenyképesé váló, külső és belső együttműködésre, tranzitkereskedelemre nyitott régió, mely területi fejlesztések kiegyenlítésére, kistérségeiben az esélyegyenlőségre törekedve, részt vesz a régióépítés kohéziója- és a tudásalapú társadalom megteremtésében.

Részleteiben egy olyan kép vázolható fel, ahol: együttműködési fórumot, empátiát teremtenek **az emberek**, a nyelvek és a kultúrák számára, **keretet adnak** a határon átívelő kooperációknak, **egyesült erővel lépnek fel** nemzetközi fórumokon és piacokon. **Nyitottá válnak** az itt élők öt ország metszéspontjában a népek és kultúrák találkozására, megértésére miközben a **régió kezdeményező és nem követő szerepet tölt be**. Törekedik az **egyedülálló sajátosságok fejlesztésére**; így a **közlekedési energetikai folyosók kiépítésére**, hasznosítására, a **gazdasági kezdeményezések hálózatai – klaszterei – működtetésére**, a **termálturizmus**, a **közös kerékpárút-hálózatok**, a **zöld folyosók**, a **zene**, a közös és a nemzeti kulturális örökség védelmére, fenntartására, a művészeti együttműködések létrehozására, a tudásalapú társadalom kialakítására.

V/3. ZALA MEGYE JÖVŐKÉPE

A számításba jöhető forgatókönyvek közül (*optimista, mérsékelt, stagnáló* jelzővel megkülönböztetve) célszerűnek látszik az előzőekben vázolt hazai és nemzetközi trendek ismeretében, a: **„mérsékelt optimista” változat** alapján felvázolható képet megfogalmazni, amikor is az összehangolt, jól szervezett fejlesztési politika és következetes programvégrehajtás eredményeként: a következő kép vetíthető előre.

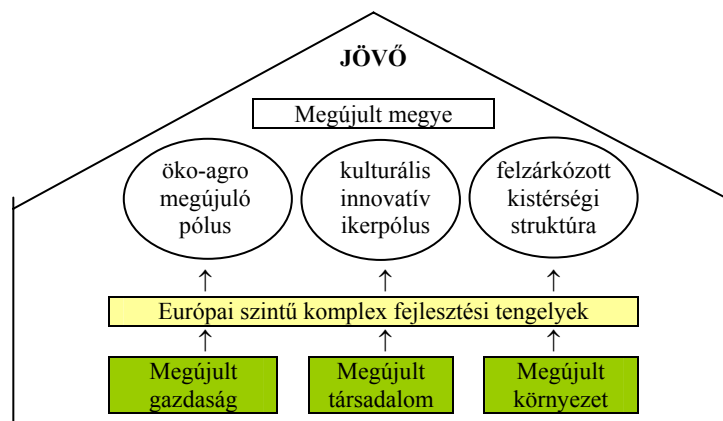
Zala megye a „Zöld jövőrégió” alapító tagja, a „jövő megújuló-zöld megyéje”, térségében megújuló energiával, megújuló társadalmat, versenyképes gazdaságot, európai jólétet teremt. Részleteiben:

- megtartja természeti-, táji-, épített örökségi értékeit, megnövelt erdeit,
- megtisztítja tavait, folyóit, kiépíti teljes közműszolgáltatásait,
- fenntartható módon és mértékben feltárja és hasznosítja szerteágazó megújuló energiahordozóit (nap-, víz-, geotermikus-, szél-, biomassza energiák),
- emberi értékre, szaktudás és innováció fejlesztésére alapozza a szellemi, kulturális és sportélet régión is átnyúló helyi rendszerét, intézményeit,
- egészséges, biztonságos életkörülményeket, kedvező elérhetőséget teremt,
- gazdaságát ipari és mezőgazdasági jelentős szerkezetváltással átalakítja, kiegészíti új környezetbarát iparágakkal,
- mező- és erdőgazdaságát speciális célnövény-termesztésekkel bővíti,
- a szolgáltatásból áttér helyi termelő-szolgáltató független és olcsóbb ellátásokra, importmérésre (kis- és középerőművek létrehozásával, működtetésével megújuló ebázison),
- a szerteágazó turizmus, idegenforgalom, termálgyógyturizmus komplex klaszterhálózatban működve, kiegészíti a teljes foglalkoztatást,
- tovább él az itt élők hagyománytisztelete, ragaszkodása, identitástudata,
- romlatlan erkölcsű egyének, kisebb és tágabb közösségek teremtik meg a térség és a környező országrészek közötti előnyös kohéziót,
- a geopolitikai helyzet maximális kihasználásával működik az általános és speciális kereskedelem, tranzit-szállítmányozás és együttműködés, korszerű információáramlás,

- településhálózati fejlődési aránytalanságok (aprófalvas térségekben) és hiányok (dinamikusan fejlődő központok várossá válnak) megszűnnek,
- a településhálózati főbb alkotó elemek tevékenysége tovább bővül: Nagykanizsa **európai „megújuló pólus”-szerep betöltésére** törekszik az É-D-i irányú **megújuló bázisú gazdasági-közlekedési tengelyen**: a Nagykanizsa–Pacsa–Nagypáli–Vasvár–Sárvár–Kapunvár–Mosonmagyaróvár–Pozsony tengelyen, ill. délre folytatva Nagykanizsa–Curgó–Koprivnica–Zágráb tengelyen a: **Nagykanizsai megújuló pólus*** létrejöttével,
- a településhálózat másik, egészséges **ikervárosi pólusa**** jön létre az É–D-i gazdasági-közlekedési tengely mentén: **Zalaegerszeg-Szombathely intelligens európai pólus** néven egy egymást kiegészítő, „ráerősítő” szellemi értékeinek és neves kulturális (színházi, zenei) intézményeinek együttműködésével, amely tengely bekapcsolja ebbe az Egervár–Körmend nyújtotta kultúrát, ill. egy tágabb hálózatba bevonva: Kőszeg, Keszthely és Németújvár városok szellemi potenciálját.

A vázolt és részleteiben jellemzett **JÖVŐKÉP** összefoglalásából nyerhető főbb változások és újszerű eredmények:

- **Létrejön az Észak–Déli gazdasági, innovációs, közlekedési és megújuló energia-tengely** a régió kohéziójáért majd **kialakulnak** a régió településhálózatát megjavító **speciális pólusok**, így a **Szombathely–Zalaegerszeg intelligens európai ikervárosi pólus** és a **Nagykanizsa pólusközpontú agro-ökoenergetikai felzárkóztató tengely** menti fejlett térség.
- **A Közép-európai gazdasági tér megújulásához** Zala megye hozzájárul európai hírű **turisztikai** és jól kiépített **termálfürdői klaszterhálózatával**, versenyképes rekreációs szolgáltatásaival és kibővült infrastruktúrájával (logisztikai, informatika, repülőtér-bővítések, komplex közlekedésfejlesztések stb. révén). Környezetbarát **új iparági fejlesztések K+F tevékenységbővítésével hozzájárul** a régió innovációs **kapacitásbővítési** előirányzataihoz.
- Zala megye támogatja és aktív szerepet vállal a Régió nagy távú elképzelésével összhangban azzal, hogy a területi-kistérségi szinten **jelenleg fennálló fejlettségi különbségek növekedését meg kell állítani** és a 10 legelmaradottabb kistérség – ebből 3 Zala megyében található (Zalaszentgrót, Lenti, Letenye) – **fejlődését** legalább egy átlagos regionális **középszint eléréséig** kiemelten támogatni.

V/2. sz. ábra: ZALA MEGYE JÖVŐKÉPÉT összetevő CÉLPIRAMIS

* , ** a 3 megyei jogú város nagy távra megcélzott „pólus szerepének indoka: hogy a II. NFT középtávú (2007–2013 közötti) programja a régió 5 megyei jogú városa közül gazdasági növekedési pólusként egyedül Győr városát tüntette ki, amelyre vonatkozó kiegyenlítődést ily módon célszerű a nagy hagyományú városok között oldani

VI. CÉLRENDSZER – CÉLKITŰZÉSEK

VI/1. KONCEPCIONÁLIS CÉLOK (2007–2020) MEGHATÁROZÁSA

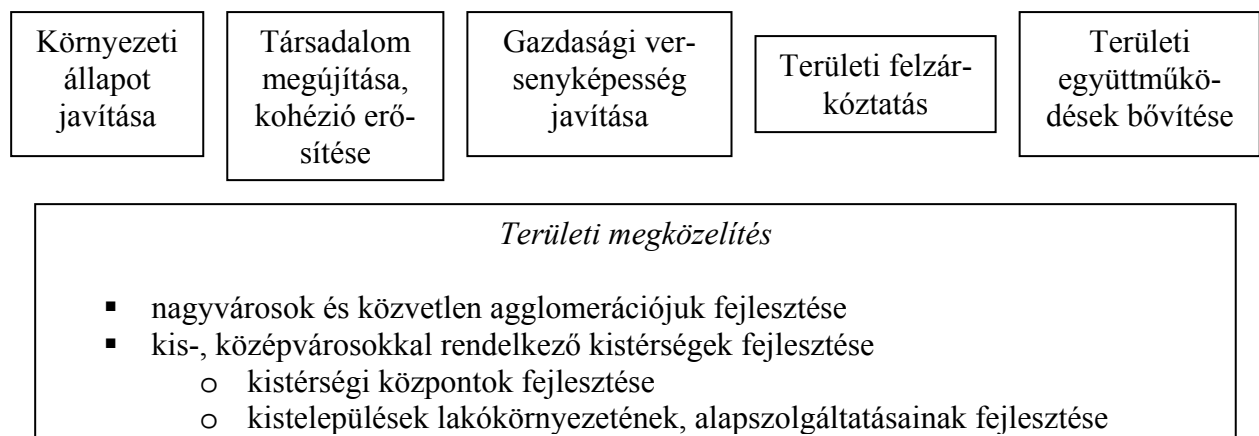
A hosszú távra szóló célok meghatározásánál ugyancsak a Régió fő irányait és céljait célszerű követni, amelyek a következőkben foglalhatók össze:

A régió fejlesztésének fő irányai

Az alábbi fejlesztési irányok egységes követése javasolt a régió térségiben az OTK hosszú távú fejlesztési irányai alapján. Az OTK-hoz képest a társadalmi dimenzió jelenik meg új elemként.

- környezeti állapot javítása;
- társadalom megújítása, kohézió erősítése;
- gazdasági versenyképesség javítása;
- területi felzárkóztatás;
- területi együttműködések bővítése.

Fő fejlesztési irányok

A fő fejlesztési irányoknál javasolt meghatározni a térségi sajátosságokból következő fejlesztési célokat. A térségi dimenziók a következők lehetnek

- regionális szintre egységesen értelmezett célok;
- meghatározó nagyvárosokra és közvetlen agglomerációjukra (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) megfogalmazott fejlesztési sajátosságok;
- A nagyvárosokon kívüli kistérségekre vonatkozó fejlesztési irányok, ezen belül amennyiben lehetséges megkülönböztetve
 - a kistérségi központok és
 - a falvak, ezen belül az aprófalvak egyedi problémáinak kezelését.

A régióban a különböző területi szinteknek az alábbi kihívásokkal kell szembe nézni:

- Regionális szinten általánosságban
 - A különböző térségeknek saját gazdasági-társadalmi-földrajzi helyzetükhöz viszonyított versenyképes fejlesztése;

- A régió észak-déli térségei közti közlekedési kapcsolatok fejlesztése, valamint a tranzit forgalom biztonságos és lehetőleg kevésbé környezetszennyező megoldásokkal történő levezetése;
 - A vidéki térségekben és különösen az aprófalvas területeken élők életesélyeinek javítása, a lakosság csökkenésének, öregedési tendenciájának megállítása;
 - A jelentős természeti értékek megőrzése és a fejlesztésekkor a természetes területek lehetőség szerinti legkisebb igénybevétele, a táji, kulturális értékek megőrzése
- Nagyvárosok:
 - Regionális, megyei szintű közszolgáltatások megfelelő színvonalon való működtetése és az igénybe vételt figyelembe véve racionális megosztása, valamint bizonyos területeken (pl. egészségügy) a szolgáltatások specializációja a magasabb minőségű szolgáltatások nyújtása érdekében;
 - A gazdasági modernizálás alapjaként a kutatás-fejlesztési tevékenységek bővítése, a tudás-, innovációtranszfer szerepük kialakítása, mely során Győrnek a régióban vezető szerepet kell játszania, míg a többi városnak a felsőoktatási intézményeihez kapcsolódóan kell specializált k+f, innovációs tevékenységeiket fejlesztenie;
 - Funkcionális, egymást kiegészítő együttműködések kialakítása a városok között;
 - A nemzetközi és hazai nagytérségi közlekedési hálózatokhoz való kapcsolódás biztosítása;
 - A városokban a motorizált közlekedés bővüléséből és új fejlődő településrészek növekvő közlekedési terheléséből következő közlekedési kihívások kezelése;
 - Az agglomeráció bővülő lakossága okozta növekvő közlekedési, környezeti terhelés problémáinak kezelése, valamint közszolgáltatási hiányosságokkal való küzdelem;
 - Kisvárosi kistérségek:
 - Hátrányos helyzetű vidéki jellegű kistérségek (pl. kapuvári, csornai, tétii, pannonhalmi, őriszentpéteri (Őrség), vasvári (Hegyhát), celldömölki, lentii, letenyei, zalaszentgróti és a nagykanizsai déli részének (Mura mente) kistérség) felzárkóztatásának, így a munkahelyteremtés és a népességmegtartó-képességük ösztönzése;
 - A régió funkcionális városhiányos térségeiben a központi településeknek „városi rangra” és a térsége ellátására történő fejlesztésének támogatása (pl. Pacsa, Óriszentpéter, Zalalövő, Zalakaros, Tét), a kb. 2500-3000 lakos fölötti kistérségi központok térség-szervező, szolgáltató funkcióinak erősítése;
 - Kistérségek központi településeinek vonzó gazdasági környezetének fejlesztése a munkahelyteremtés, vállalkozások indításának ösztönzése érdekében;
 - Közszolgáltatások megfelelő minőségű elérhetőségének és jó szervezettségének biztosítása a kistérség egészében;
 - Az aprófalvak magas színvonalú lakó-, üdülőfunkcióinak biztosítása, jó környezeti állapotának megőrzése, helyi kulturális értékek ápolása a közösségi eladatok ellátásába való integrálása, illetve lehetőség szerint a foglalkoztatás bővítése;

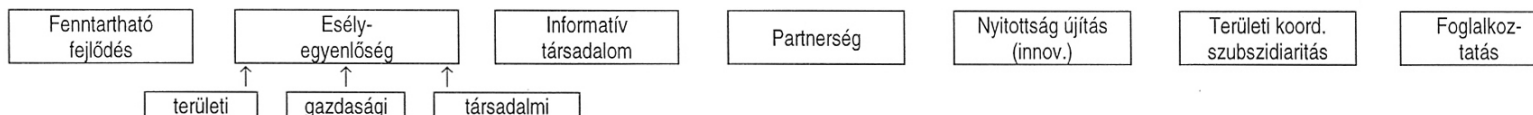
VI/2. Hosszú távú koncepcionális célok

A koncepcionális célok közül meghatározó, hogy a régió természeti, táji, kulturális értékeinek megőrzőse mellett és ezzel a helyi térségi identitást erősítve fejlődjön. A régió fejlődésének kulcseleme egy egészséges, megújulni képes társadalom megteremtése. Ez különösen nagy kihívás a városhiányos térségekben, az aprófalvas településeken, ahol a végső elszegényesedés, az elnéptelenedés és a fizikai lepusztulás fenyeget. A gazdaság fejlődéséhez szükséges a régió gazdaságának tudásalapú fejlesztése, a meghatározó gazdasági ágazatokban nemzetközileg versenyképes termelési, szolgáltatási szint elérése. Sikeres gazdaság feltétele a meghatározó helyi adottságként, a jól, megfelelően képzett munkaerő biztosítása, amihez elengedhetetlen a szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás hatékonyságának javítása. A régió belső erőforrásaira való építkezés eredményessége csak a belső együttműködések bővítése, a régió nagyvárosait egymással és a nemzetközi fő közlekedési útvonalakba összekötő közlekedési hálózat fejlesztése nyomán teljesezhet ki. A fejlesztéseknél figyelembe kell venni, hogy a jövőben az országhatároknak nem elválasztó, hanem a természetes vonzáskörzete visszaállító összekötő szerepük lesz, miközben egyre nagyobb verseny folyik majd a jól képzett képességű és hatékonyan dolgozó munkaerőért.

A Régió hosszú távú koncepcionális céljainak részletes kifejtése az 1. sz. mellékletben szerepel.

ZALA MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM FELÉPÍTÉSI RENDSZERE

Horizontális alapelvek

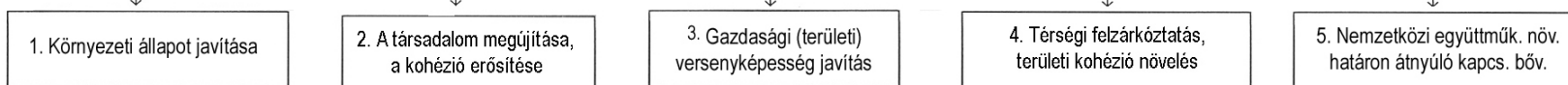

ÁTFOGÓ CÉL:

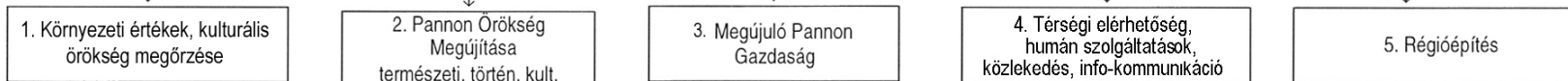
KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL TUDatosan TERVEZETT ÉS VÉGREHAJTOTT FEJLESZTÉSEKKEL; A GAZDASÁG TUDÁSALAPÚ MEGÚJÍTÁSA, A LAKOSSÁG ÉLETKÖRÜLMÉNYEINEK JAVÍTÁSA

SPECIFIKUS CÉLOK

KONCEPCIÓ fő céljai HOSSZÚ TÁVRA

Prioritási tengelyek:

Középtávú PROGRAM prioritások:

VI/2. sz. ábra: Zala Megye Területfejlesztési Koncepció és Program felépítési rendszere

VI/3. Zala megye hosszú távú (2007–2020) koncepcionális céljai

1. Környezeti értékek, kulturális örökség megőrzése

A régió ajánlott prioritási tengelye alá a településhálózati rendszer korszerűsítés, a megújuló települési és kistérségi rendszer és a települési környezetvédelem, a települési infrastruktúra és a megújuló energiahasznosító referenciaüzemek, minta létesítmények létrehozása tartozik. Ehhez tartozó célok:

- ◆ **Településhálózati rendszerkorszerűsítés**
 - településszerkezeti funkció megosztási együttműködések
 - kistérségi központfejlesztések
 - aprófalvas térségi helyben foglalkoztatás
 - településrész rehabilitációk
 - települési közműfejlesztés + rekonstrukció
 - műemléki rekonstrukciók
 - forgalomcsillapítás
 - zöldfelület revitalizáció
 - közbiztonság javítás
 - barnamezős beruházások preferálása
 - sport, szabadidő infrastruktúrafejlesztés
- ◆ **Zalalövő, Pacsa és Zalakaros és környező települések önálló, többcélú kistérséggé szervezése**, leválasztása a 2 m.j. városközpontú kistérségi területről
- ◆ Járulékos, közvetve és/vagy közvetlen települési **környezetvédelmi célok**:
 - környezeti állapot védelme (levegő-, víz-, talajvédelem):
 - víz-, csatornahálózat fejlesztés
 - szennyvíztisztító telep rekonstrukció
 - természetközeli szennyvíz-tisztító
 - környezeti terhek csökkentése
 - környezeti nevelés
 - élőhelyek fenntartása
 - hulladékgazdálkodás, -gyűjtés, -kezelés, -újrahasznosítás
 - természet- és tájvédelem, natúrpark hálózat, NATURA 2000 hálózat bővítése, arborétumok fenntartása
 - kulturális örökségvédelem, társadalmi identitás-értéknövelő kezelése (színház, balett, zenekultúra, kastély, vár utak, népművészet, múzeum rendezvényfejl.)

A MEGÚJULÓ GAZDASÁG É-D-I TENGYELY ÉS MEGÚJULÓ m.j. VÁROS és elmaradott kistérségek fejlesztése, amelyhez 4 részcél tartozik, ezek:

- Települési szerepkörök fejlesztése, funkcióbővítések
- Településhálózati kohézió, településközi közlekedésbővítés, rekonstrukció
- Környezetvédelmi infrastruktúrafejlesztés
- Megújuló energiahasznosítási technológia bővítés, referencia létesítmények kiépítése

2. Társadalom megújítása, kohézió erősítése

A prioritási tengelyek szerint e főcélhoz az **életminőség javítása**, amelyet gyűjtőnéven: **szolgáltatásbővítés** céllal lehet meghatározni, melybe a következő fejlesztési célok tartoznak:

- az alapszolgáltatások fenntartása, elsősorban az aprófalvas térségekben
- többfunkciós szolgáltatásbővítés a településekben,
- egészségügyi, szociális ellátás szolgáltatási korszerűsítés, intézmény eszközfejlesztés
- speciális, helyi igények szerinti oktatás, szakképzés intézményfejlesztése

- társadalmi felzárkóztatás
- aprófalvas térségi szolgáltatásbővítés, napközi ellátás
- munkaerőpiacból kiszorultak foglalkoztatása, átképzése
- Oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának fejlesztése
 - kompetencia alapú és integrált oktatás módszertanának alkalmazása
 - nagyvárosi agglomerációkban igény szerint a férőhelyek és az iskolák felszereltségnek, infrastrukturális állapotának javítása
 - az alsótagozatok megőrzése a kistelepüléseken
 - felső tagozatok integrálása kistérségi szinten a gazdasági és oktatási racionalitásokat szem előtt tartva
- Kultúra, társadalmi megújulás, civil kezdeményezések megerősítése (közösségformálás, mentális kezelés)
- Színház-balett, zenekultúra színvonalának fenntartása és javítása, regionális szintű szerepének bővítése
- Kistelepülési művelődési házak, könyvtárak minőségi fejlesztése
- kistelepülési közösségi rendezvények támogatása
- népművészeti szellem, kulturális értékmegőrzés, gazdagítás
- zenei rendezvények támogatása, bővítése
- Önkormányzatok közszolgáltatási színvonalának javítása
 - Az önkormányzatok és intézményeik ügyvitelének teljes elektronizálása, a legszélesebb körű távügyintézés lehetőségének biztosítása
 - sportesemények, rendezvények szolgáltatási színvonalának javítása
 - civil kezdeményezések támogatása, ösztönzése

3. A gazdasági versenyképesség javítása

Zala megye térségi versenyképesség növelésének **kulcskérdése** térségspecifikus prioritásai:

1.1. Az **É-D-i gazdasági tengely létrehozása**, ennek feltétele az M9 autópálya kiépítése, rácsatlakozása az M7, M70-es autópályákra és a megyei sűrű csomópontokra csatlakozó alsóbbrendű utak kiépítése, rekonstrukciója; bekapcsolódás a hazai és nemzetközi fejlesztési rendszerekbe. Valamennyi területi gazdasági-technológiai **munkahelyteremtő fejlesztést** célszerű **e tengelyekre** összpontosítani, majd később megkezdeni az új **fejlesztési pólusok**, póluspárok szervezését.

1.2. A gazdasági-kereskedelmi-szolgáltatási szférák fejlődésének feltétele, az **egyéb műszaki infrastruktúra rendszerfejlesztések**, így a Sármelléki **repülőtérré** való rácsatlakozások, a megye **vasúthálózatának korszerűsítése**, Szombathely-Nagykanizsa-Zágráb tengellyel, ezzel kapcsolatos **logisztikai központok**, raktárbázisok, info-kommunikációs rendszerfejlesztések **bővítése**, **laktanya** hasznosítások, **ipari park** továbbfejlesztések. E helyeken a valós **ipari szerkezetváltás** újfajta környezetbarát, megújuló technológiák átvételével **új iparágak** meghonosítása, megújuló energiahasznosító berendezések, elemek gyártása (biomassza, geotermikus, nap, víz, szélenergia elemgyártás).

1.3. A hiányzó **K+F** tevékenységek feltételeinek megteremtése, **innovációt** eredményező szellemi háttérbázis és eszközrendszerének létrehozása. Egyetemi oktatások helyi központokra alapozott hálózati rendszerének megteremtése Szombathellyel közös oktatási-képzési és kulturális együttműködéssel.

1.4. A megye **kistérségi** többcélú **társulásainak** fejlettségében jelentkező jelentős **különbségek csökkentése**, a hátrányos helyzetűek megkülönböztetett támogatása, a megújuló energia termelő vidékfejlesztés és turizmus felkarolásával, végül **3 új kistérség szervezése** (Zalalövő, Pacsa, Zalakaros) kialakulásával járó társadalmi-gazdasági, **helyben foglalkoztatási** előnyök megteremtése, beleértve az **aprófalvak** felzárkóztatását és a nemzetiségek megkülönböztetett kezelését is.

1.5. A természeti, táji, épített környezeti értékekre és helyi speciális látványosságokra alapozott **turizmus**, mint húzóágazat minőségi fejlesztése összekapcsolva a vidékfejlesztési és területi ki-egyenlítést célzó feladatokkal.

A gazdasági versenyképesség javításához a következő **meghatározott célok** rendelkezhetők:

- ◆ **Megyei gazdasági potenciál összpontosítása az É-D-i tengely fejlesztésére**
 - helyi KKV-k versenyképességének javítása, hálózatszerű – klaszter – együttműköd.
 - kistérségi – elmaradottabb – központok munkahelyteremtő vállalkozásainak ösztönzése
 - termelőfunkciók bővítése a tengelyek menti településekben + intézmény decentralizáció
 - együttműködés az ágazati nagyberuházások – közlekedés, út, vasút fejl. – szorgalmazására, a csatlakozó megyei fejlesztések ütemterv tartására
- ◆ Meglévő, megfelelő piaccal rendelkező kulcságazatok klaszter alapú fejlesztése, termelékenység, hatékonyság, export értékesítés növelése
- ◆ **Ipari szerkezetváltás**
 - új környezetbarát megújuló energia hasznosító technológiájú referenciaüzemek létrehozása, működtetése
 - új megújuló technológiák meghonosítása,
 - innovatív K+F tevékenység megújuló technológiák helyi fejlesztésére
- ◆ **Új iparági fejlesztés:**
 - geotermikus erőművi hőtechnikai és villamosberend. elemek, gyártóipari, beszállítói fejlesztése
 - biomassa betakarító, előkészítő (aprító, pelletáló), tároló, fermentáló technológia gépgyártó ipara
 - biogáz bázisú kiserőművi technológia gépgyártóipar
 - hőszivattyús földi hőáramhasznosító berendezésgyártás
 - napkollektor gyártó és összeszerelő ipar
 - szélmotor és tartószerkezet gyártás, telepítés, összeszerelés
 - biodízel előállító technológia kifejlesztése és gyártása
 - hulladékfeldolgozó (inert, szerves, kommunális szvíz.) és újrahasznosító ipar fejl.
- ◆ **Foglalkoztatási intézményfejlesztés**, szervezetfejl., nagyvárosok versenyképesség javítása, rugalmas munkaerőbázis kialakítása. A megyei jogú városok kooperációja, Nagykanizsa megújuló energetikai szerepének kiteljesítésével a foglalkoztatás javítása
- ◆ Intermodális **logisztikai központ** és rendszerfejlesztések a vázolt új iparági fejlesztések befogadása, kedvező szolgáltatásokkal történő támogatása, kereskedelme, szállítmányozása
- ◆ **Innováció előmozdítása**
 - Alkalmazott kutatások, újítások támogatása, szellemi műhelymunka indítása, tudósképzés, későbbi alapkutatás kibontakoztatása
 - Turisztikai termékfejlesztési központ létesítése
 - Műszaki informatikai kutatások indítása, kiterjesztése
 - Eddigi egyetemi központokkal, majd saját önálló felsőfokú intézményekkel támogatott innovatív, K+F bővítése
- ◆ Kiemelt fejlesztések termálgyógyturizmus
- ◆ **Turizmus – aprófalvas térségi mikrovállalkozás fejlesztés**
 - speciális főcélként a térségre, különösen a **kistérséget alkotó települések „húzóágazata”**; a **komplex turisztika fejlesztése értelmezhető.**

Ez négy gyűjtő csoportot alkot:

- Természeti táj – ÖKO turizmus
- Idegenforgalmi potenciál növelése
- Termál gyógyturizmus
- Kulturális örökségvédelem

Az ehhez szükséges beavatkozások, részcélok:

- Ökoturizmus: bakancsos, horgásztavi, lovas turizmus fejlesztése

- Tájpark kialakítások
 - Turisztikai menedzsment szervezet kialakítása
 - Turisztikai termékfejlesztő központ létesítése
 - Lokális turisztikai nevezetességek kiemelt fejlesztése
 - Termálturizmus, termálstrandok energiahasznosítással kapcsolatban
 - Gyógyfürdőhelyi komplex fejlesztések
 - Falusi turizmus
 - Borturizmus
 - Zarándok turizmus
 - Olajipari emlékhely túra
 - Rendezvényturizmus
 - Falusi turizmus, népművészeti ipar fenntartása, fejlesztése
 - Kishatármenti idegenforgalmi, kulturális és gazdasági kooperáció kiemelt támogatása (közös Ipari Park Rédcis-Lendva között, Letenyei-horvátországi piaci kapcs. bőv. stb.)
- ◆ **Vidékfejlesztés** – szerkezetváltással, alkalmas területkiválasztással, aprófalvas térségi preferenciával:
- birtokrendezés, helyi termékklaszter működés ösztönzése
 - primer megújuló energia célnövény-termesztés, feldolgozás, minőségi fejlesztés
 - olajos (repece, napraforgó)
 - fás és lágyszárú energiacélnöv.
 - faültetvényezés
 - erdőtelepítés
 - térségi központok gazdaságfejlesztése
 - kistéleplési mikrovállalkozások fejlesztése

4. Térségi felzárkóztatás, területi kohézió növelése

Ebbe a térségi **elérhetőségek**, közlekedési kapcsolatok javítása, a regionális **info-kommunikációs rendszerfejlesztések** és végül a területi különbségek csökkentése, esetünkben az **aprófalvas térségek felzárkóztatása értelmezhető** és rendelhető.

A területi kohézió és a társadalmi esélyegyenlőség érdekében legsúlyosabb feladat a kistérségi hátrányok mérséklése:

- a) az átlagos fejlettségtől elmaradó kistérségek (Letenye, Zalaszentgrót, Lenti) gazdasági dinamizálása;
- b) az alapvető életesélyek feltételeinek biztosítása valamennyi településen.

Zala megye hátrányos helyzetű kistérségei közül kettő, a megye dél-délnyugati sávjában szinte összefüggő területet alkotnak. Jellemzően aprófalvas, rossz korstruktúrájú, erős gazdasági bázis nélküli, korábban lezárt határsávban visszafejlesztett, rosszul megközelíthető térségek ezek, amelyek az elmúlt időszakban még gazdasági nehézséggel küzdenek. Zalaszentgrót beleesik a Régió keleti, É-K irányú mostohán kezelt tengelyébe.

Az eddigi intézkedések a piaci alapú, az egyenlőtlenségeket fokozó folyamatokat csak mérsékelni tudták, megállítani nem. A hagyományos kiegyenlítő szemlélettel szemben a felzárkóztatás során alapvető cél az életképes gazdasági, társadalmi elemek megerősítése annak érdekében, hogy e kistérségek ne eltartott, hanem a támogatások segítségével működőképes térségi rendszerek legyenek. A területi felzárkózás alaplogikája a területileg szelektív, koncentrált beavatkozás.

- ◆ A térségi **felzárkóztatás főbb prioritásai** az alábbiak:
- A tartósan leszakadó és periférikus térségek gazdasági-társadalmi dinamizálása.
 - Helyi (települési, kistérségi) szinten, valamint a főbb településkategóriák között jelentkező, az alapvető életesélyek (közszolgáltatások elérhetősége, kommunális infrastruktúra) terén fennálló egyenlőtlenségek mérséklése.
 - Foglalkoztatási új bővítések (megújuló energiahasznosító technológiák révén)

- Roma lakosság szegregációjának megelőzése
- Biztosítani kell az alapvető települési infrastrukturális feltételek (ivóvíz, villany, **szilárd burkolatú út, szennyvíz- és hulladékkezelés** stb.) rendelkezésre állását és az alapvető közszolgáltatások tömegközlekedéssel elfogadható időn belüli elérhetőségét.
- Kistérségi szinten a centrum és a vonzott települések kapcsolatának szorosabbra fűzése, a központ (társközpont) térségszervező, döntéshozó funkciójának erősítése.

Részcélok, beavatkozási területek:

- A lakosság, különös tekintettel a képzett csoportok helyben tartása érdekében a foglalkoztatás bővítése,
- az önkormányzatok és intézményeik településen belüli és településközi együttműködése, sajátos ellátási formák elterjedése és többfunkciós intézmények kialakítása (mikrotérségekben, faluhálózatokban), hogy a kis népességszám ellenére is kifizetődő és fenntartható funkciók váljanak elérhetővé
- informatikai infrastruktúrafejlesztés, teleházak kialakítása és informatikai képzések indítása
- távmunka és távoktatás, a munkaerőpiaci és szakképzési információk, közszolgáltatások virtuális elérhetőségének biztosítása.

Az átfogó főcélhoz tartozó feladatok részleteiben:

◆ **A fizikai elérhetőség javítása:**

A települések, létesítmények fizikai elérhetőségének javítását a közlekedési hálózatok és eszközök fejlesztése teszi lehetővé. Az elérhetőség minőségét az infrastruktúra fejlettsége és üzemeltetésének színvonala befolyásolja.

A közlekedési rendszerek fejlesztéséből adódó negatív hatások minimalizálásához elengedhetetlen a **környezetkímélő, ill. a közlekedés biztonságát növelő fejlesztések** (vasúti közlekedés, kötött pályás városi és elővárosi közlekedés, történelmi városok tehermentesítése, elkerülő utak vagy éppen vízi utak stb.) előtérbe helyezése.

A fizikai elérhetőség **döntően befolyásolja a gazdaság versenyképességét. A tartós növekedést** a működő tőke magyarországi telephelyválasztásának ösztönzése, a munkaerő mobilitásának serkentése, ill. a nemzetközi áruszállítás és a turizmus kiszolgálásából megszerezhető többletjövedelmek biztosítják.

A fizikai elérhetőség javításának az is célja, hogy – a kedvező gazdaságföldrajzi helyzetünket kihasználva – az országot és a régióit **bekapcsolja az európai gazdasági térbe**, másrészt **javítsa** a regionális és térségi központok, a meghatározó városok (fejlesztési pólusok) fejlődését.

◆ **Az elérhetőség növelésével kapcsolatos célok, beavatkozások**

- M7-es út kiépülése, csomópontok, rácsatlakozások kiépítése
- M9-es út előkészítése és rávezető utak kiépítése, csomópontsűrítések
- Nagykanizsa–Szombathely vasút villamosítása, rekonstrukciója
- Települési elkerülő utak, belső körgyűrűk építése
- Helyi közlekedés fejlesztése, útépítés és felújítás, utcák, sétálóutca kialakítások
- Sármelléki repülőtér további fejlesztése, a Zalaegerszegi, Nagykanizsai, Zalakarosi, Lenti repülőtér bekapcsolódások
- Helyközi autóbusz közlekedés bővítése
- Kiterjedt kisvasúthálózat fenntartása
- Országos, nemzetközi, határmenti, településközi kerékpárút fejlesztések
- Aprófalvas, elmaradott kistérségekben:
 - A munkába járás igényeihez, egyéb lakossági szükségletek kielégítéséhez illeszkedő közlekedésfejlesztés (például: tömegközlekedés-szervezés, a rentábilis, kis kapacitású alternatív tömegközlekedési formák, az elérhetőséget javító kerékpárút-fejlesztések).

5. Területi, nemzetközi együttműködések bővítése

- ◆ **Közlekedési** magisztrális térségi kapcsolatok ösztönzése
 - Elérhetőség javítása (M9, M7, M70, M8, M86 útfelvezésekkel)
- ◆ Regionális együttműködés:
 - Szomszédos D-Dunántúli és É-Dunántúli Régióval
 - Megyei jogú városok együttműködése
- ◆ **Határ menti kapcsolatok** erősítése (horvát, szlovén, osztrák, szlovák kapcs. bővítés)
- ◆ **Nagyterületi kapcsolatok** fejlesztése:
 - Ny-Pannon Eurégió
 - Jövő régió, dél-nyugati irányba
 - Mura-Dráva Eurégió (horvátokkal)
 - Közép-DNY-EU Nagyrégió létrehozásával
- ◆ **Nemzetközi kapcsolatok:**
 - EU-n belüli együttműködések
 - magyarlakta területekkel való együttműködések
 - partner városi kapcsolatok ápolása
 - vásárvárosi kapcsolatok ápolása
 - megújuló energetikai centrumbővítés
- ◆ **Energetikai magisztrális nagyrendszerekkel** történő együttműködés bővítés (villamos energia, földgáz, biogáz, később hidrogén)
- ◆ **Megújuló energetikai** szomszédos központokkal való együttműködés
 - biomassza (Ausztria, Németújvár) témában
 - geotermikus (Ausztria, Olaszország)
 - napenergia (Franciaország, Németország)
 - vízenergia (Ausztria)

Határon átnyúló együttműködések, részcélok:

- az elérhetőség javítása határon átnyúló fő- és mellékút-hálózati fejlesztésekkel, ill. tömegközlekedés kialakításával,
- átkelőhelyek, határátjárók sűrítése,
- összehangolt turisztikai termékrendszer kialakítása,
- határon átnyúló természet- és környezetvédelmi, ökológiai gazdálkodási rendszerek kiépítése,
- a közszolgáltatások szervezésének (hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, egészségügy, energiagazdálkodás stb.) határon átnyúló megoldásainak ösztönzése,
- közös befektetés-ösztönzés, gazdaságfejlesztés,
- a magyar-osztrák munkaerőpiaci és a képzési rendszerek összehangolása,
- közös területi tervezés,
- vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítésére, a szennyezések kialakulásának megelőzésére közös monitoring programok, továbbá riasztási rendszer,
- az országhatáron túli vonzáskörzeti kapcsolatok újjáélesztése.

VII. KÖZÉPTÁVÚ PROGRAM STRUKTÚRA JAVASLAT

A nagytávú jövőkép és a hosszú távú koncepcionális célok (2013–2020) megvitatását és elfogadását követően készülhet a Középtávú Területfejlesztési Megyei Program. Ennek alábbi struktúra-vázlata szerinti címszavak alá rendezve kerülhetnek be a megye és a II. NFT által támogatott programok, projektjavaslatok.

A hosszú távú célok közül az alábbi célok megvalósítására javasolt a régióknak középtávon koncentrálni:

- Szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás hatékonyságának javítása, a Magyarországon működő legjobb szakképzési, felnőttképzési rendszer kialakítása;
- Észak-déli közlekedési tengely megépítése, ezen belül is a kamionforgalommal legterheltebb, illetve a legtöbb lakott település által érintett közlekedési szakaszokon gyorsforgalmi út megépítése;
- Megújuló energiaforrások minél szélesebb körben történő fenntartható hasznosítása;
- Működő klaszter programok folytatása, hatékonyságuk javítása, valamint új klaszter programok indítása a koncepcióban jelzett szakterületeken;
- Fejletlenebb kistérségek felzárkóztatása, aprófalvak elnéptelenedésének megakadályozása infrastrukturális fejlesztésekkel, munkahelyteremtést ösztönző támogatásokkal;
- Kkv-k fejlesztését segítő rugalmas pénzügyi támogatási és tanácsadási rendszer sikeres működtetése, valamint innováció-transzfer szolgáltatások biztosítása;
- Humán közszolgáltatások kistérségi alapú szervezése a magasabb minőségi szolgáltatások nyújtása és az intézmények működtetésének fenntarthatósága érdekében;
- Nagyvárosok gazdasági specializációjának, együttműködésének az elősegítése, hogy a régió egésze számára jelentsen fejlesztésük versenyelőnyt;
- Környezetvédelmi infrastruktúra kiépítésének folytatása, nagy hálózati rendszerek teljessé tétele, valamint a kistélepeüléseken egyedi a szennyvízkezelési beruházások elindítása;

A középtávú célok megvalósítása érdekében készül a régió fejlesztési programja középtávra, összhangban az EU felzárkóztatási, versenyképességi célú 2007-13 közti támogatásaival.

Az alábbiakban a regionális program struktúra tervezett prioritásai, illetve azok vázlata kerül bemutatásra. Az egyes prioritások, illetve az intézkedéseket finanszírozásuk szempontjából (ágazati vagy regionális operatív program) osztjuk meg, ami következtében követhetővé válik az egyes tématerületek megvalósításának, finanszírozásának felelőssége is.

- Gazdaság-fejlesztése
 - Kkv- fejlesztés
 - Kulcs ágazatok fejlesztése
 - K+F, innováció
 - Mezőgazdaság
 - Informatika
- Humán erőforrás fejlesztés
 - Oktatás-nevelés
 - Egészségügy

- Szociális ügyek
- kultúra
- Közlekedés
- Környezetvédelem
 - Környezeti infrastruktúra
 - Környezettudatos gazdálkodás
- Energia
- Településfejlesztés (vidékfejlesztés)
 - Városi területek fejlesztése
 - Vidéki területek (falvak) fejlesztése
- Közigazgatás modernizáció
 - Regionális
 - Megyei
 - Kistérségi feladatok

A középtávú program szerkezete

Fejlesztési felelősség	Prioritások						
	Gazdaságfejlesztés	Humán erőforrás fejlesztés	Közlekedés	Környezetvédelem	Energia	Településfejlesztés	Közigazgatás modernizáció
Ágazati program (központi)							
Ágazati program (dekoncentrált)							
Regionális program							

A táblázat a koncepcionális célok és a program struktúra közti kapcsolatot mutatja be.

Középtávú program szerkezete	Koncepcionális célok		
		1. intézkedések	
		2. intézkedés	

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

1. *PYLON Kft. témafelelős Dr. Unk Jánosné, alvállalkozók: TERRA Kft. – ÖKO Rt. – RÖM Kft.:* „Magyarország nyugati határmenti régiójának komplex területfejlesztési koncepciója”. Phare CBC HU 9502-01-001. sz. Bp. 1998.
2. *MEH-VÁTI Kht.* ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV. 2003. XXV. törvény. 2003. május 13.
3. *FVM-VÁTI Dr. Laposa József:* „Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terve” Elfogadva a 2000. évi CXII. törvénnyel 2000. év okt. 17.-én
4. *Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Zala Megyei Területfejlesztési Tanács – PYLON Kft. Dr. Unk Jánosné:* „Zala Megye Felújított Területfejlesztési Stratégiája és Középtávú PROGRAMJA 2002–2006.” Bp. 2003. okt.
5. *Zala Megyei Önkormányzati Hiv. – Pestterv Kft. – PYLON Kft. – Terra Stúdió Kft.:* „Zala Megye Területrendezési Terve I.–II. ütem.” 2005–2006.
6. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács – PYLON Kft. Dr. Unk Jánosné:* Zalai geotermikus energiahasznosítás területfejlesztési programja. **Geotermikus** mintaerőmű a Nyugat-Dunántúli Régióban”. Bp. 2002. június
7. *Zala Megyei Fejlesztési Kht.:* MATRIOSCA Adria-Alpe-Pannonia. INTERREG III.B. Program. Zalaegerszeg 2006. jan.
8. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Koncepció és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Földi Zsuzsa:* „Településhálózat.” 2006. márc.
9. *FVM – VÁTI-OTÓ Sallai Anna témafelelős:* „Az Országgyűlési Beszámoló a területfejlesztési politika érvényesüléséről és az ország területi folyamatairól” c. munka
10. *KVI Kincstári Vagyonügynökség – Aquaprofit Rt. – PYLON Kft.:* „Zala megye meddő szénhidrogén kutak hasznosítását feltáró és biztosító előzetes megvalósíthatósági tanulmány” Bp. 2002. aug.
11. *MECCA Ltd. – MTA-RKK Győr:* „Nyugat-Pannon Eurégió Jövőképe” II. változat. 2003. május 15.
12. *Csath Magdolna:* Kiút a globalizációs zsákutcából. 2001. Kairosz Kiadó, Győr 7.2. fejezet. 2001
13. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Nyugat-Dunántúli Regionális Hálózati Tervező Intézet:* „Nyugat-Dunántúli Régió Regionális Helyzetelemzés.” 2005. febr.
14. *FVM Területfejlesztési Főosztály – VÁTI Területfejlesztési Igazgatóság Elemző és Értékelő Irodája:* „Területfejlesztés Magyarországon” Bp. 2002
15. *PYLON Kft. témafelelős: Dr. Unk Jánosné:* „Zala Megye Területfejlesztési Koncepciója” Bp. 1997.
16. *Falu – Város – Régió 2002/9. Hamarné Szabó Mária – Molnár László:* „Néhány gondolat a Magyarországi Tervezési-statisztikai Régiók közúthálózat-fejlesztési koncepciójáról”
17. *Dr. Somfai András:* „Nyugat- és Közép-Dunántúl közlekedési koncepciójának újrafogalmazása, a megváltozott feltételek között” III. kiadás. Győr, 2003.
18. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Koncepció és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Guzmics István:* „Közlekedés.” 2006. márc.

19. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Dr. Unk Jánosné:* „Energiagazd. és energiaellátás.” 2006. márc.
20. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Pocsok Katalin:* „Környezetvédelem.” 2006. márc.
21. *Pannon Fa és Bútoripari Klaszter – ZMVA Kalcsu Zoltán – Kurusa László:* „A nyugat-dunántúli regionális faipari klaszter és innovációs technológiai központ megvalósíthatósági programja” Zalaegerszeg 2002.
22. *Kuhlmann Ádám – Jenei Balázs TERRA Stúdió Kft:* „Gazdasági klaszteranalízis a Nyugat- és Közép-Dunántúli Régióra”. Bp. 2000.
23. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Bozzay Balázs:* „Környezetvédelem.” 2006. márc.
24. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Dr. Grósz András:* „Gazdaság.” 2006. márc.
25. *Csath Magdolna:* Kiút a globalizációs zsákutcából. 2001. Kairosz Kiadó, Győr. 7.3. fejezet 2001.
26. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Erdeiné Horváth Klára:* „Foglalkoztatás, munkanélküliség.” 2006. márc.
27. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Wächter Balázs:* „Turizmus.” 2006. márc.
28. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Hollósi Szabolcs:* „Oktatás, egészségügy.” 2006. márc.
29. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Dr. Lados Mihály:* „Felsőoktatás.” 2006. márc.
30. *Nyugat-Dunántúli Reg. Fejl. Ügynökség Kht. – MTA Reg. Kut. Kp. Nyugat-Magyarországi Tudományos Intézet:* „Nyugat-Dunántúli Kistérség sajátosságai. A Régió helyzetelemzése térségei megközelítésben.” c. kiadvány. Győr, 2005. ápr. Témavezető: Dr. Lados Mihály
31. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Galli Károly:* „A Nyugat-Dunántúli Régió gazdasági teljesítménye a világgazdasági folyamatok tükrében.” 2006. május
32. *PYLON Kft. Dr. Unk Jánosné:* „A Közép-DNy-Európai Nagyrégió prognózisa” c. önálló kutatás kézirat anyagából. 2006. március.
33. *Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. – Partnerség 2007–13 Konzorcium:* „Zala megye Területfejlesztési Konceptió és Területfejlesztési Program Helyzetelemzése. Szakági része. *Wächter Balázs:* „A régió fejlődését meghatározó külső trendek”. 2006. május
34. „Zala Megyei Önkormányzat Szociális Szolgáltatásszervezési Konceptiója.” Zalaegerszeg 2003
35. *ZMTT-PYLON Kft.* „Zala Megye és kistérségei értékelése a utolsó 5 év támogatott és megvalósított területfejlesztései a kistérségekben és a településeken.” Kiadvány 2004

MELLÉKLETEK

A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ HOSSZÚ TÁVÚ, KONCEPCIONÁLIS CÉLJAI

A koncepcionális célok közül meghatározó, hogy a régió a természeti, táji, kulturális értékeinek megőrzésével és ezzel együtt a helyi, térségi identitást erősítve fejlődjön. A régió fejlődésének kulcseleme egy egészséges, megújulni képes társadalom megteremtése. Ez különösen nagy kihívás a városhiányos térségekben, az aprófalvas településeken, ahol a végső elszegényesedés, az elnéptelenedés és a fizikai lepusztulás fenyeget. A gazdaság fejlődéséhez szükséges a régió gazdaságának tudásalapú fejlesztése, a meghatározó gazdasági ágazatokban nemzetközileg versenyképes termelési, szolgáltatási szint elérése. Sikeres gazdaság feltétele, mint meghatározó helyi adottság, a jól és megfelelően képzett munkaerő biztosítása, amihez elengedhetetlen az alap- és szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás hatékonyságának javítása. A régió belső erőforrásaira való építkezés eredményessége csak a belső együttműködések bővítése, a régió nagyvárosait ellátási körzetükkel, egymással és a nemzetközi fő közlekedési útvonalakba összekötő közlekedési hálózat fejlesztése nyomán teljesebben ki. A fejlesztéseknél figyelembe kell venni, hogy a jövőben az országhatároknak nem elválasztó, hanem a természetes vonzaskörzeteket visszaállító, összekötő szerepük lesz, miközben egyre nagyobb verseny folyik majd a jól képzett, megfelelő képességű és hatékonyan dolgozó munkaerőért.

1. Környezeti értékek, kulturális örökség megőrzése

- Környezeti állapot védelme
 - Levegő, zajvédelem
 - Közlekedés levegőszennyezési, zajkárosító hatásainak csökkentése különösen a nagyvárosok központjaiban;
 - A közforgalmú tömegközlekedés előtérbe helyezése és priorizált támogatása az egyéni közlekedéssel szemben;
 - A vasúti, vízi szállítás részarányának növelése a közlekedési munkamegosztásban, a vasúti, vízi áruszállítást lehetővé tevő multimodális logisztikai központok kialakítása;
 - Városok zöldfelületeink megőrzése, növelése;
 - A külterületeken az utak mentén és a gyenge minőségű szántó területeken gazdasági, természet- vagy tájvédelmi célú erdősítés.
 - Vízvédelem
 - Szennyvízgyűjtő és szennyvízkezelő fejlesztések folytatása csökkentve ezáltal a pontszerű felszíni és felszín alatti vízszennyezéseket;
 - Azokban az esetekben, ahol elérték a szennyvízkezelési agglomerációk fejlesztésének gazdaságilag és környezetileg is ésszerű határait (pl. aprófalvas települések), ott át kell térni az egyedi, helyi szinten fenntarthatóan megvalósítható szennyvízkezelési megoldásokra (pl. természetközeli rendszerek)
 - Mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező tevékenységeinek csökkentése;

- Átfogó vízgazdálkodás kialakítása a klímaváltozás miatt várható erősödő csapadék intenzitás és a csapadék egyre egyenlőtlenebb eloszlásának kezelésére. A víz gyors levezetése helyett a víz ésszerű megtartására és ökológiai szempontú hasznosítására kell törekedni. Ennek része lehet a korábban „rendezett” vízfolyások revitalizációja is.
 - A Balaton és a Fertő-tó, illetve a folyóink, felszíni kisvízfolyásaink és egyéb felszíni vizek minősége komplex vízgyűjtő szemléletű fejlesztésekkel javítható tovább, illetve őrizhető meg;
 - Európai vonatkozásban is gazdag felszín alatti ivóvíz bázis megóvására összehangolt intézkedések szükségesek.
 - Termásvíz készlet megóvása érdekében monitoring hálózat és adatszolgáltatási rendszer kiépítése, és a rendszer kiépítéséig tartózkodás az újabb jelentős fejlesztésektől.
- Talajvédelem
 - Talajok szennyeződésének csökkenése érdekében elsősorban a környezetgazdálkodási programok megvalósítása szükséges. A támogatások széles körben való igénybe vételéhez jól működő képzési, tanácsadási hálózatot kell működtetni.
 - A pontszerű szennyező források megszüntetéséhez a következő szennyező források felszámolása szükséges: korábban szippantott szennyvizek kibocsátási helyei; még fel nem számolt, korábbi vegyi anyagraktárak; az illegális, vagy legális, de műszakilag nem megfelelő, lezárt hulladéklerakók.
 - Szintén diffúz jellegű, de csak rendszerszemléletben, többek között komplex vízgyűjtővédelmi programok és a környezetgazdálkodási programok megvalósítása által megoldható probléma a jelentős erózió és talajszerkezet romlás csökkentése.
 - Az EU elvárásoknak megfelelően az állattartó telepek folyékony szennyvizének előkezelési kötelezettsége, gyűjtése. Erre építve jelentős volumenű biogáz termelési kapacitás építhető ki, ami a környezeti állapot javulásán túl a mezőgazdaság szereplői számára is komoly gazdasági előnyöket eredményezhet.
 - Kommunális hulladékkezelés, hulladékgazdálkodás
 - A régió teljes területén komplex hulladékgazdálkodási programok megvalósítása. Ezek tartalmazzák a gyűjtés, szállítás továbbfejlesztésétől, a szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítésén és a műszakilag megfelelő deponálás feltételeinek biztosításán át a nagyobb illegális lerakók felszámolásáig a komplex feladatokat. (Megvalósulás alatt álló Nyugat-balatoni (Zala és kisebb részben dél-vasi területek) mellett az előkészített, de még elindulás előtt levő Győr – Mosonmagyaróvár – Soproni rendszer megvalósítása.) A szándékok megszületése és a tervezés megkezdése szükséges Vas megye területére, ahol jelenleg nincs kiforrott ilyen célú program.
 - A kiépülő szelektív hulladék-gyűjtési rendszer továbbfejlesztése azon hulladékok esetén, ahol az ésszerű és a háztartásokig való eljutásra kell

törekedni a gyűjtés során (pl. biohulladék, papír, esetleg PET palackok). A minél magasabb fokú szelektív gyűjtés jelentősen hozzájárul a természeti erőforrás megóvásához, emellett a hulladékfeldolgozás hozzájárul az igen költséges depóniák élettartamának növeléséhez, így fejlesztési forrásokat szabadítva fel más célokra.

- Meg kell valósítani az inert hulladékok 40%-os visszagyűjtését és hasznosítását 2008-ig, ami elsősorban újabb, átmeneti lerakókat igényel (többnyire kisebb kiépítési költséggel, mint a kommunális hulladékok esetén), illetve aprító, feldolgozó gépek beszerzését és üzemeltetését teszi szükségessé.
 - A szelektíven gyűjtött hulladék megfelelő eljárások betartása mellett ipar alapanyagot jelent, ami további, elsősorban kis- és közepes méretű vállalkozások által megvalósítandó gazdasági fejlesztéseket tesz lehetővé. Térségi együttműködéssel megfelelő mennyiségű alapanyag áll rendelkezésre például a műanyag hulladék feldolgozók, vagy az elektronikai hulladékot hasznosító térségi szervezeteknek.
 - Jelentős erőfeszítéseket kell tenni a lakosság környezet-tudatosságának növelésére, a tudatos vásárlás elősegítésére. Elsődleges hulladékgazdálkodási cél a megelőzés, mivel ami nem jelenik meg gondként, azt nem is kell utólag, költségesen kezelni. Ez felvilágosítás, képzés mellett, országos ösztönzők bevezetése mellett új, innovatív marketing megoldások bevezetését igényli.
- Természet- és tájvédelem
 - Régió gazdag élővilágának megőrzése, ahol lehet bővítése. A megőrzés záloga a valamilyen fokú védelemben részesülő, mintegy 20 %-nyi terület, amit három nemzeti park, a jelenleg három, de további legalább kettővel bővülő Naturpark hálózat, és a NATURA 2000 hálózat, arborétumok keretében védünk. Ezek élőhely revitalizációs, élőhely megőrzési, bemutató és fenntartható hasznosítási céljainak támogatása szükséges.
 - A régió természeti rendszerének védelme, a környezeti terhelés lehetőségek szerinti mérséklése. Ennek keretében különösen a nagyvárosi agglomerációkban a zöldmezős lakóterület, valamint iparterület fejlesztések korlátozása, illetve a már beépített területek fejlesztésének előnyben részesítése szükséges. A természet védelme fontos szempont az új közlekedési infrastruktúra-fejlesztéseknél. Ennek a szempontnak horizontálisan meg kell jelennie az érintett szakágazati célokban és intézkedésekben;
 - A régió jellegzetes tájainak (tájegységeinek) védelme, szerves változtatása, beleértve:
 - a természeti alakulatokat, a tájban lévő mezőgazdasági kultúrát, annak sajátosságaival, gazdasági célokhoz való szerves illesztésével (tájgazdálkodás), különösen figyelve a szegélyhatásokra;
 - az épített elemek tájban való megjelenését, mind az infrastrukturális elemeket (utak, vezetékek, tornyok, stb.), mind a településeket, különös tekintettel a még őrizhető falvas területeken az egyutcás, halmaz, vagy szerves települések jellegzetességeivel;

- a tájak léptékének őrzését, különös tekintettel a tájtalálkozásokra, a települések sűrűségére és a köztük lévő távolságokra.
- Kulturális örökség és társadalmi identitás értéknövelő kezelése
 - Kastélyok (kiemelten a Fertődi Eszterházy Kastély), várak értéknövelő megújítása és elsősorban turisztikai célú hasznosítása;
 - műemléki jelentőségű városi területek turisztikai célokat is szolgáló fejlesztése, műemlékek értékmegőrzése, műemléki szempontból védett épületek, népi műemlékek használatot segítő értékmegőrzése, az országosan védett elemek és területek kiegészítése helyi védett, értékőrző és -gondozó területekkel és elemekkel;
 - múzeumok, régészeti lelőhelyek látogatottságot növelő fejlesztése;
- Települési környezet fejlesztése
 - A településeken a gyalogos, gépjármű, kerékpáros és a közforgalmú tömegközlekedés feltételeinek javítása, törekedve a belterületi gépjármű forgalom terhelés csökkentésére, a közlekedésbiztonság fokozására, az utak minőségének javítására, a parkolási feltételek megteremtésére, a közforgalmú tömegközlekedési szolgáltatások színvonalának emelésére)
 - A települések közttereinek megújítása, kulturált élettérként való használatának biztosítása minden korosztály számára a területek funkcióinak és térfalainak megújításával;
 - A települések fejlesztésénél és további beépítésénél ösztönözni kell a környezet-, energiatudatos megoldásokat;
 - Nagyvárosok
 - Nagyvárosok rekreációs tereinek bővítése, barnamezős területek rehabilitálása, lepusztult, többnyire társadalmi szempontból hátrányos helyzetűek, szegények által lakott településrészek (pl. lakótelepek) fejlesztése;
 - A közforgalmú tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának javítása a régió egészére kiterjedő közlekedési szövetség bázisán (pl. viszonylat-szervezés racionalizálása, az igényekhez igazított menetrend-harmonizáció, a járatsűrűség növelése) Az autóbusz és vasúti pályaudvarok, megállóhelyek korszerűsítése, kulturált utazási feltételek biztosítása javasolt (pl. egységes arculatú megállók, információs táblák, rendezett környezet).
 - A városon belüli elérhetőség javítása a városi közforgalmú tömegközlekedés – elsősorban kötöttpályás - fejlesztésével, illetve a szűk forgalmi keresztmetszetek kiváltásával, átépítésével (vasúti átjárók, hidak stb.). A lakó- és a jelentős foglalkoztatást adó munkahelyek közötti közlekedési kapcsolatok racionalizálása (pl. győri villamosfejlesztés, Szombathely belső közlekedési rendszerfejlesztése).
 - A vasútüzemi területek rehabilitációja, hasznosítása, településképi megújítása.
 - Belterületek tehermentesítése a tranzitforgalomtól, elkerülő, belső tehermentesítő utak kiépítése.

- Intermodális közlekedési csomópontok kialakítása, ahol az egyes közlekedési módok közötti átszállás max. 5 perc gyaloglási idővel biztosított, s ahol megoldott az egyéni közlekedéssel (gépkocsi, kerékpár) összefüggő parkolás (P+R, B+R) Ezzel összefüggésben földalatti parkolók, parkolóházak, forgalomtól elzárt sétálóutcák-terek létesítése.
 - Kistérségi településközpontok fejlesztése a kereskedelmi, szolgáltatási, vendéglátói, közösségi funkciók bővítése érdekében, illetve lepusztult településrészek rehabilitálása;
 - Kistelepülések
 - épített kultúráinak, régészeti és műemléki értékeinek megőrzése;
 - településközpontjaik, közösségi célú intézményeik (pl. kulturális, sport, civil szervezeteknek helyet adó) fejlesztése;
 - Az autóbusz és vasúti megállóhelyek korszerűsítése, kulturált utazási feltételek biztosítása (egységes arculatú megállók, információs táblák, rendezett környezet)
 - A belterületi utak, közterek rekonstrukciója, közművesítés után szilárd burkolattal való ellátása, pormentesítése, járdaépítés, -felújítás, forgalomcsillapító megoldások alkalmazása
 - csapadékvíz-elvezetés megoldása különösen a kisvárosokban, kistelepüléseken;
- Gazdaság környezettudatos működésének ösztönzése
 - A vállalkozások környezetszennyező, károsanyag kibocsátásának csökkentése;
 - A környezeti hatások elemzése szükséges és a negatív hatások minimalizálásra kell törekedni a régió által támogatott fejlesztések esetén;
 - A vállalkozások, lakosság energiafelhasználási hatékonyságának javítása;
 - Természeti erőforrások fenntartható használata (Nemzeti Parkok, védett területeken élők speciális foglalkoztatása, bányászati tevékenység tiltása)
 - Megújuló energiaforrások (kiemelten: nap, víz, szél, geotermikus, szilárd biomassza, lágyszárú biomassza) fenntartható hasznosítása, falvakban, városokban kis és közepes méretű erőművek fejlesztése, komplex energiahasznosító-rendszerek (villamos-, hő-, hulladékenergiák) kialakítása;
- Környezeti nevelés, oktatás
 - A gazdasági és társadalmi igényeknek a természeti feltételek korlátaihoz való igazítása érdekében a régió lakossága és a gazdasági szereplők környezeti tudatosságának fejlesztése:
 - óvodáskortól kezdődően az oktatás, képzés teljes vertikumában képzési programok kidolgozása, szükséges eszközök beszerzése, erdei iskola-hálózat működtetése;
 - Felnőtt lakosság megfelelő tájékoztatása és a gazdasági szereplők felkészítése az új környezetvédelmi célok teljesülése érdekében.

2. Társadalom megújítása, kohézió erősítése

A társadalom megújítása során törekedni kell a közösségek iránti elkötelezettség javítására, illetve a lakosság morális, demográfiai megújulására.

- Közszolgáltatások térségi alapon összehangolt fejlesztése, különös tekintettel
 - az alapszolgáltatások esetén az aprófalvas településszerkezetből következő hálózatelvű funkció megosztásra, vagy többfunkciós szolgáltatási helyek kialakítására;
 - az egészségügyi, szociális, oktatási, foglalkoztatási intézményrendszer együttműködésének fejlesztésére;
 - megyei, regionális ellátást biztosító intézmények szolgáltatásainak modernizálására, összehangolására.
- egészségi állapot javítása, egészségügyi ellátórendszer fejlesztése
 - prevenció ösztönzése, egészséges életmód elterjesztése, különösen az aprófalvas területeken;
 - az egészségügyi struktúraátalakítás regionális szintű koordinálása, az egészségügyi szolgáltatók minőségi fejlesztése, szakmai igényességükhöz méltó ellátási szerkezet kialakítása
 - a nagyvárosok intézményeiben regionális, megyei szintű specializáció biztosítása;
 - rehabilitáció intézményrendszerének modernizálása, régióhatárokon túlnyúló színvonalas szolgáltatások nyújtása;
 - sürgősségi ellátás infrastruktúrájának fejlesztése;
 - egészségügyi szolgáltatások informatikai fejlesztése a pontosabb és gyorsabb diagnózis érdekében, a telemedicina alkalmazásának térnyerése.
 - alapellátás (járóbeteg szakellátás) kistérségi alapú megszervezése, szolgáltatási színvonalának javítása, úgy hogy az ellátás elérhető legyen az aprófalvak lakosainak is;
 - a szomszédos határ menti területekre is túlnyúló ellátást biztosító színvonalas szolgáltatások nyújtása;
 - turisztikai jelentőségű egészségügyi szolgáltatások nyújtásának ösztönzése;
- társadalmi felzárkózás, szociális ellátások bővítése
 - az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak foglalkoztatásba való bevonása, mentális, szakmai fejlesztésük és ennek érdekében a régiót lefedő, civil szervezeteket is integráló intézményrendszer működtetése;
 - az öregedő aprófalvas kistérségekben az idősek nappali és bentlakásos szociális ellátásának, közösségi programoknak a megszervezése;
 - különösen az aprófalvas kistérségekben a gyermekek napközbeni ellátásának megszervezése;
 - kistérségi szinten integrált szolgáltatási, intézményi modellek bevezetése a szociális ellátások területén;

- oktatás-nevelés infrastruktúrájának, módszertanának fejlesztése
 - kompetencia alapú és integrált oktatás módszertanának alkalmazása a régió összes iskolájában;
 - mindenhol, de különösen a nagyvárosi agglomerációkban, hátrányos helyzetű kistérségekben igény szerint a férőhelyek és az iskolák felszereltségnek, infrastrukturális állapotának javítása;
 - az alsótagozatok, óvodai nevelés megőrzése a kistelepüléseken, felső tagozatok integrálása kistérségi szinten a gazdasági és oktatási racionalitást szem előtt tartva;
- Kultúra
 - népművészet, szellemi és kulturális értékek megőrzésének és gazdagodásának, valamint a szükséges, pl. infrastrukturális, szervezeti feltételek kialakításának támogatása;
 - Kistelepüléseken, nagyvárosok önálló identitással rendelkező egyes városrészein a művelődési házak, könyvtárak minőségi színvonalának javítása;
 - színház-, balett-, zenekultúra színvonalának javítása, jellemző arculatának megteremtése és a turisztikai vonzerővé fejlesztése érdekében;
 - elsősorban a kistelepüléseken a közösségi rendezvények támogatása;
- Elsősorban a nagyvároson kívüli kistérségekben a közösségi célú sportolási létesítmények fejlesztése;
- A nagyvárosokban, különösen Győrben a nemzetközi szinten jelentős sporteseményeknek helyet adó létesítmények szolgáltatási színvonalnak és környezetének fejlesztése;
- Társadalmi részvétel és innováció erősítése: kultúra, civil kezdeményezések megerősítése (közösségformálás, közösségfejlesztés, önkéntes tanulás), társadalmi innovációk ösztönzése, és az azokat támogató szolgáltatások fejlesztése;
- Önkormányzatok közszolgáltatási színvonalának javítása
 - Az önkormányzatok és intézményeik ügyvitelének teljes elektronizálása, a legszélesebb körű távügyintézés lehetőségének biztosítása;

3. A gazdasági versenyképesség javítása

- Régió jelentős piaci lehetőségekkel, illetve gazdasági hagyományokkal rendelkező kulcságazatainak klaszter alapú fejlesztése a gazdasági szerkezet megszilárdítása, a vállalkozások termelékenységnek, illetve exportértékesítésük javítása érdekében. A kulcságazatok a következők:
 - Jármű-gyártás;
 - faipar, erdőgazdálkodás;
 - megújuló energiaforrások intenzív alkalmazásához kapcsolódó gazdasági tevékenységek megerősödésének és meghonosodásának ösztönzése, technológia átvétel és gyártás feltételeinek megteremtése;

- textilipar, a régió gazdasági hagyományaira és a jelentős foglalkoztatási szerepére utalva, mely területen cél a beszerzési, értékesítési, termelési együttműködésben rejlő költségelőnyök kihasználása, valamint a termékfejlesztést szolgáló innovációk elterjesztése.
- szerszámkészítés a rövidülő termék-életciklusokra és költség-hatékony, minőség-orientált, egyedi termékekre építő termelés igényeire alapozva;
- környezetipar, melynek kertében pl. a hulladékfeldolgozáshoz, újrahasznosításához, káros anyag kibocsátás mérsékléséhez, energiahatékonyság javításához kapcsolódó gazdasági tevékenységek támogatása szükséges;

A klaszter alapú fejlesztések során

- Bővíteni kell a régióon belüli és a vállalkozások által igénybe vett innovációs, kutatás-fejlesztési tevékenységeket;
 - Törekedni kell a régióban lévő vállalkozások fejlesztésének ösztönzésére, valamint az egymás közti költséghatékonyságot is szolgáló intenzívebb és bővülő együttműködésre;
 - Tanácsadással segíteni kell a vállalkozásokat a piaci környezet elemzésével, értékesítési lehetőségeik feltárásával;
 - Biztosítani kell a vállalkozások számára szükséges munkaerőt és annak megfelelő képzettségi szintjét.
- Jól képzett, a régióhoz kötődő munkaerő (humán erőforrás) biztosítása a szakképzés, felnőttoktatás és a felsőfokú képzés hatékonyságának javítása, valamint a gazdasági igényekhez való jobb illesztése révén;
 - A szakképzés, felnőttoktatás és a felsőfokú szakképzés során alapvető feladat:
 - A szakképzés rugalmasságának növelése, a moduláris képzési rendszer széleskörű bevezetése;
 - A szakképzésben érintett szereplők közti együttműködések ösztönzése, a szakképzés megyei és regionális szintű irányítási kompetenciáinak erősítése;
 - Integrált szakképző központok, illetve együttműködési hálózatuk megerősítése, működési hatékonyságuk javítása, a régió teljes területének lefedése érdekében új központok létrehozása;
 - A felnőttképzésben való részvétel ösztönzése, az élethosszig tartó tanulás elterjesztése a tanulás feltételrendszerének javításával;
 - A non-formális és informális tanulás elismerése és jelentőségének tudatosítása.
 - A felsőoktatás fejlesztése során alapvető feladat:
 - a felsőoktatási törvénnyel életbe lépő bolognai folyamathoz való rugalmas, a magyar oktatás eddigi jó eredményeit megtartó, s az újat arra alapozó alkalmazkodása az intézményeknek;
 - a régió déli részében (Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) a műszaki felsőoktatás feltételeinek összehangolt megteremtése és meghonosítása;

- a régió felsőoktatási intézményei közötti hálózatalvú együttműködések erősítése a gazdasági szereplők bevonásával az oktatás minőségének javítása, a specializáció és a képzési területek megosztása érdekében;
- A felsőoktatásban a meglévő akadémiai színvonalú képzések mellett törekedni kell a gazdaság igényeihez jobban alkalmazkodó, gyakorlatorientált képzés elterjesztésére és alkalmazására;
- az oktatásnak a helyi gazdaság igényeihez való alkalmazkodás, gyakorlati képzések biztosítása, valamint az iskola és a munkahelyek közötti átmenet biztosítása érdekében a pályakezdők elhelyezkedésének elősegítése (karriertervezés elterjesztése, karrierszolgáltatási rendszer kiteljesítése a régióban).
- KKV-k versenyképességének javítása tanácsadás, üzleti infrastruktúra fejlesztése, kedvező finanszírozási lehetőségek és a hálózatos együttműködések ösztönzése révén;
- Helyi (kistérségi) foglalkoztatási együttműködések (paktumok) kötelezettségvállalást jelentő kialakítása, valamint a működési feltételeik megteremtése szükséges a foglalkoztatási helyzet javítása, több és jobb minőségű munkahely létrehozása érdekében;
- Korszerű és rugalmas szervezetrányítási és munkaszervezési modellek bevezetése a vállalkozások és munkaadók körében a munkaszervezetek gazdasági és társadalmi hatékonyságának növelése érdekében;
- Alapvetően a műszaki tudományok, informatika területén, valamint a régióban meghatározó gazdasági ágazatokhoz kötődő K+ F tevékenységek bővítése, innovációs-transzfer szolgáltatás biztosítása a régió vállalkozásainak;
- A térségek sajátos területi erőforrásaira építő gazdaságfejlesztés ösztönzése;
 - Foglalkoztatásban meghatározó nagyvárosok (megyei jogú városok) gazdasági versenyképességének javítása és együttműködésének erősítése:
 - Győr jármű-gyártásra épülő versenyképességi pólus (k+f tevékenység bővítése, innovációs transzfer) szerepének kialakítása;
 - Sopron egyetemi központjára, kedvező földrajzi elhelyezkedésére, magas minőségű lakókörnyezetére alapozva a tudásbázis (oktatás, k+f) és szolgáltató (kultúra, turizmus, egészségügy) szerepének megerősítése, valamint a határon átnyúló kapcsolatainak további elmélyítése;
 - Szombathelyen, Zalaegerszegen az agglomerációs kapcsolatokra építve magas színvonalon működő képzési rendszerrel jól képzett, rugalmas munkaerő bázis kialakítása, a helyi gazdaság további fejlődését segítő infrastruktúra fejlesztése, valamint elsősorban (ikervárosi szerepkörben) egymással és a régió többi nagyvárosával való szorosabb gazdasági, kulturális, oktatási együttműködés megteremtése érdekében a közlekedési elérhetőségük javítása (M9, vasúti tengely) szükséges;
 - Elsősorban Nagykanizsán, de Zalaegerszegen is a megújuló energia felhasználási rendszerek alkalmazásának kiteljesítése jelentősen erősítheti a gazdasági fejlődés alapját és az energiaellátásban való önállósodást;
 - Logisztikai központok fejlesztése és kapcsolódó szolgáltatások bővítése (pl. Győr, Nagykanizsa térsége, Zalakomár-Sármellék)
 - Kiemelt turisztikai termékek fejlesztése

- Termál-, gyógyturizmus nemzetközi szinten is kiemelkedő működtetése (pl. elsősorban: Bük, Sárvár, Hévíz, Zalakaros, Lenti, Kehidakustány, Mosonmagyaróvár településeken és azok körzetében; másodsorban azokon a településeken, ahol kiegészítő turisztikai vonzerőt, illetve kisebb számú, de sajátos igényel rendelkező látogatókat vonzanak);
 - jelentős természeti értékekkel, kulturális örökséggel rendelkező térségek turisztikai célú fejlesztése (Keszthely térsége - Kis-Balaton, Szigetköz, Pannonhalma, Sopron – Fertő-tó és környéke, Kőszeg-Szombathely (római út), Őrség, Göcsej, Muramente)
 - turisztikai intézményrendszer működési hatékonyságnak javítása, a vállalkozások érdekeltségi rendszerének megeremtése a térségi turisztikai menedzsment működtetésében;
- Vidéki (rurális) területek fejlesztése:
- Biztonságos élelmiszerellátást szolgáló és a természeti adottságok fenntartható hasznosítására építő mező- és erdő-gazdaságfejlesztés, biogazdálkodás megeremtés, továbbá az alacsonyabb aranykorona értékű területeken a megújuló energiaforrások hasznosításával összehangoltan az energia célnövény-termesztés fejlesztése, valamint a termelők közti együttműködések, helyi termék-klaszterek működésének ösztönzése, termékek feldolgozottsági szintjének javítása;
 - a térségi központok gazdasági szerepének megerősítése, a nagyvárosokból, fő forgalomáramlási útvonalokról való elérhetőségük javítása;
 - a telephelyek, a piacok és a beszerzési csatornák elérését elősegítő közúthálózat fejlesztése (mellékutak, belterületi és mezőgazdasági utak fejlesztése);
 - kistelepüléseken elsősorban a helyi erőforrások fenntartható hasznosítására épülő, mikro-vállalkozások fejlesztésének támogatása, új vállalkozások indításának ösztönzése foglalkoztatás lehetőségek bővítése érdekében;
 - falusi, agro-turizmus és menedzsment fejlesztése;

4. Területi felzárkóztatás

Társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű kistérségek (pl. kapuvári, csornai (Rába-köz), téti (volt Pusztai-térség), pannonhalmi (Bakony-alja), őriszentpéteri (Őrség), vasvári (Hegyhát), celldömölki, lenti-i, letenyei, zalaszentgróti és a nagykanizsai déli részének (Muramente) kistérség) felzárkóztatása, preferált fejlesztése.

Jellemezően ezek a térségek vidékies (rurális) térségek, ahol alacsony a népsűrűség, többnyire aprófalvas településszerkezetűek, kisméretű, vagy periférikus elhelyezkedésű térségközponttal rendelkeznek, meghatározó az agrárgazdaságban foglalkoztatottak aránya és alacsony a lakosság képzettségi szintje.

Az ágazati megközelítésű fejlesztési célokban megtalálhatók az elmaradott térségek felzárkóztatásához szükséges részcélok. Ugyanakkor a régió belüli területi különbségek mérséklése, a fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődés elősegítése érdekében kulcsfontosságú a területi felzárkóztatás önálló célként való kiemelése. Az elmaradott térségek fejlődéséhez az alábbi célok támogatása szükséges:

- Térségközpontok gazdasági szerepének megerősítése és nagyvárosokból, fő forgalomáramlási útvonalokról való elérhetőségük javítása a közúthálózat bővítésével, korszerűsítésével és a vasúthálózat fejlesztésével;
- A települések közti közlekedési kapcsolatrendszer bővítése (mellékutak, mezőgazdasági utak, földutak, erdészeti utak szilárd burkolattal való ellátása, a meglévők korszerűsítése, a vasúti mellékvonalak megtartása, felújítása);
- Alapszolgáltatások, a munkahelyek elérhetőségének biztosítása érdekében szükséges a közforgalmú tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának javítása a régió egészére kiterjedő közlekedési szövetség bázisán, a viszonylatszervezés racionalizálása, az igényekhez igazított menetrend-harmonizáció, a járatsűrűség növelése által.
- Emberi erőforrás állomány megújítása (szakmai továbbképzés, önkéntes tanulás, közösségformálás, mentális kezelés, elszármazottak visszahívása);
- Belső, természeti erőforrások fenntartható hasznosításának ösztönzése (pl. mezőgazdasági termékek feldolgozási szintjének javítása; helyi kulturális, természeti értékek turisztikai célú hasznosítása);
- Lakó, üdülő funkciók erősítése a települési környezet, helyi kulturális értékek felújításával;
- Kis- és mikro-vállalkozások fejlesztésének, együttműködésnek támogatása, új vállalkozások indításának ösztönzése;
- Foglalkoztatási lehetőségek bővítése, különös tekintettel az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak számára („munkaterápia”);
- Bizonyos térségekben, ahol az átlagosnál nagyobb arányú roma lakosság él, a megjelenő társadalmi problémák fokozott kezelése szükséges a szegregáció megelőzése érdekében;
- Szeleessávú informatikai hálózat fejlesztése az aprófalvas, alacsony népsűrűségű térségekben.

5. Területi együttműködések bővítése

- Nagytérségi kapcsolatok bővülésének ösztönzése

A régió külső és belső elérhetőségének javítása a régió áthaladó nemzetközi közúti-vasúti forgalom biztonságos levezetése, a régió belső kohéziójának, különösen a nagyvárosok közti közlekedési kapcsolatok, valamint a térségi együttműködés javítása érdekében szükséges;

- a gyorsforgalmi és a kiemelt 2x2 sávós főutak megépítése (M7, M9/M86, M8, M85, M76/75, M15)
- a gyorsforgalmi úthálózathoz közvetlenül kapcsolódó, illetve térszerkezeti szempontból jelentős kiemelt főútfejlesztések, település elkerülő szakaszok (pl. 76 sz. főúton sármelléki repülőtér, Zalaegerszeg bekötés, rekonstrukció; 88 sz. főút Sárvár északnyugati elkerülő; 86 sz. főút Szeleste, Hegyfalva, Zalalövő elkerülő, M85/86 Csorna elkerülő, M8 Körmend elkerülő) kiépítése
- a vasúthálózat nemzetközi és térségi jelentőségű szakaszainak rehabilitációja (pl. Szombathely-Szentgotthárd, Boba-Bajánsenye, Zalaszentiváni delta)
- a Duna hajózhatóságának biztosítása (Győr-Gönyű kikötő fejlesztése)

- a regionális repülőterek (Sármellék, Pér) fejlesztése révén;
- Kistérségi közlekedési kapcsolatok bővülésének ösztönzése

A kistérségi központok elérhetőségének javítása ugyanazokat az eszközöket javasolt használni, mint a területi felzárkóztatásnál, így hangsúlyosan támogatandó

- a mellékúthálózat korszerűsítése és bővítése, figyelemmel a gyorsforgalmi és főútfejlesztések által kialakuló új közúthálózati szerkezeti sajátosságokra (pl. csomópontok rendszere, településhálózat átalakulása, zsáktelepülések célzott bekötése)
- a vasúti mellékvonalak megőrzése, felújítása;
- a hivatásforgalmi kerékpárutak, kerékpáros útvonalak kialakítása;
- a települések közti közlekedési kapcsolatrendszer bővítése, a térségi feltártság növelése érdekében a mezőgazdasági utak, földutak, erdészeti utak fejlesztése, a meglévők korszerűsítése);
- a munkahelyek elérhetőségének biztosítása érdekében szükséges a közforgalmú tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának javítása;
- Határ menti együttműködések erősítése

Mivel a régió négy országgal határos (horvát, szlovén, osztrák, szlovák) ezért kiemelten fontos a határ menti együttműködések ösztönzése. Továbbá a régióban számos olyan település van pl. Nagykanizsa, Szombathely, Kőszeg, Sopron, Mosonmagyaróvár melynek természetes vonzáskörzete túlnyúl az országhatárokon. A határok szabad átjárása és várhatóan az évtized végére a szomszédos Ausztria által is lehetőséget teremtő szabad munkavállalás új helyzetet teremt az együttműködésekben.

A határ menti kapcsolatok során törekedni kell

- a foglalkoztatási, képzési együttműködések további fenntartására, sőt fejlesztésére a munkaerőpiaci kihívásokra való közös, hatékony reagálás érdekében;
- az országhatár átjárhatóságának javítására a közúti és vasúti közlekedési feltételek megteremtésével (a meglévő és kialakítandó határátlépési pontokon szükséges biztosítani – a kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek megtartásával, illetve kiépítésével egyidejűleg - 3,5 tonna össztömeg határig a gépjárművel való közlekedés lehetőségét, valamint tovább kell fejleszteni a Bécs-Sopron-Szombathely-Graz vasútvonalat, illetve fenntartható működés esetén meg kell teremteni a Rédics-Lendva és Kőszeg-Alsópulya közötti vasúti kapcsolatot;
- a természetes vonzáskörzetek visszaállításával az államközi együttműködések támogatásával szükséges a humán közszolgáltatások (pl. egészségügy, szociális ellátás, szakképzés, felsőoktatás) hatékonyabb működtetésben rejlő kölcsönös előnyök kihasználására;
- civil kapcsolatok bővítését folyamatosan ösztönözni kell a határ mentén élők kultúrájának jobb megismerése, a tapasztalatcsere érdekében;
- a Fertő-tó mentén megtervezett környezettudatos közlekedés közös megvalósítására, példaértékűségének terjesztésére;

- természeti értékekben gazdag területeken szükséges a természetes élőhelyek megóvása, mely kapcsán külön figyelmet érdemel a Szigetköz természetes vízgazdálkodásának fenntartása;
- szükséges a katasztrófa védelemben és különösen az árvizek, folyóvizek szennyeződése kapcsán kialakult jó együttműködések fenntartása.
- Nagytárségi kapcsolatok fejlesztése
 - Bécs-Pozsony-Győr – Centrope régió
 - A két nagyváros közelségében a régió intézménynek törekedni kell a jelzett térségben a gazdasági, felsőoktatási, kulturális együttműködések erősítésére;
 - A régió északi, turisztikai szempontból jelentős területeinek a Fertő-tó ausztriai részéhez hasonlóan a szolgáltatások színvonalának javítása és az attrakciók fejlesztése révén a Centrope térség rekreációs zónáját kell alkotniuk;
 - Jövő régió, dél-nyugati irányba

A régió déli részén szükséges bővíteni a határon átnyúló kapcsolatokat, melyet elősegít az elmúlt években megépített, vagy fejlesztés alatt lévő gyorsforgalmi, illetve vasúti útvonalak. Törekedni kell az intézmények közti kapcsolatok bővítésére, illetve a vállalkozások számára a kölcsönös piaci lehetőségekről való tájékoztatás rendszeressé tételére. A megye gazdaság kapcsolatait, logisztikai szerepét erősítheti, ha a magyar globális kereskedelemben bővül az Adriai-tengeren keresztüli forgalom.
- Nemzetközi kapcsolatok bővítése
 - EU-n belüli együttműködések

A régió brüsszeli képviselőinek fenntartása a települések, társadalmi szervezetek, illetve a gazdasági szereplők képviselői, valamint a régióba történő befektetés-ösztönzés elősegítése érdekében;
 - Magyar lakta területekkel való együttműködések, testvérvárosi kapcsolatok bővítése

A régió településeinek, illetve intézményeinek a napi gondok megoldásán túl javasolt fenntartaniuk, vagy bővíteniük kapcsolataikat a határon túl meghatározóan, vagy teljes mértékben magyarok által lakott településekkel, intézményekkel, civil szervezetekkel tapasztalatcsere, helyi szokások megismerése céljából.